

Had Genese

Chrám Satanův

GUAITA

HAD GENESE
kniha I:
CHRÁM SATANŮV

Had Genese

KNIHA I

Chrám Satanův

Stanislas de Guaita

VOLVOX GLOBATOR

Stanislas de Guaita

Le serpent de la Genese: Le temple de Satan

přeložil Miloš Maixner

ISBN 80-85769-83-2

ISBN 978-80-7511-245-3 (pdf)

Výklad

Po několika povšechných řádcích o stavu ducha a povaze novodobé civilizace je vyložen v *Předmluvě* „Účel a rozdělení knihy“.

Dílo „O Hadu Knihy Stvoření“ je rozvrženo do tří knih. (*Chrám Satanův – Klíč k černé magii – Záhada zla*), z nichž každá má sedm kapitol, tedy 21 kapitol dohromady.

Dvacátá druhá kapitola tvoří Doslov. *Každá z nich odpovídá, pokud s tím hlavní předmět souvisí, jednomu ze dvaceti dvou listů cikánského tarotu.*

Není ovšem možné spatřovat v těchto oddílech podrobný výklad dvaceti dvou tarotových klíčů.

Neboť naše dílo, projednávajíc látku poměrně těsnou, nemůže zabíhat do podobného rozvádění (řádu syntetického, mathetického, a tudíž nutně a podstatně všeobecného). Předmět, jež chceme vykládat při světle dvaceti dvou tajemství, si toto světlo přizpůsobí sám podle své vnímavosti: bude jako zrcadlo odrážet jen ony paprsky, jež dopadnou na jeho povrch.

První sedmice, *Chrám Satanův* – se vztahuje k prvním listům tarotu jen velice nepřímo a vzdáleně. Zasvěcenci však tyto odchylky, které nejsou vlastnímu předmětu tak cizí, jak by se zdálo, dovedou ocenit.

V „Klíči k černé magii“ – v druhém sedmeru – jsme se značně přiblížili vlastnímu bezprostřednímu významu 8.–14. listu tarotu dotýkající se ho skoro stále, a příčinu té shody je nutno hledat v přibližné totožnosti látky: nejedná snad tato kniha o posvátných tajemstvích přírody, jejichž hieroglyfickým znázorněním je tarot? Proto budeme mít příležitost v tomto druhém sedmeru popsat a vyložit listy, odpovídající číselně sedmi kapitolám, jež knihu tvoří.

„Záhada zla“ – třetí sedmero – nás trochu vede z této ústřední cesty, nutíc nás k vzdálenějším a méně příbuzným výkladům. – Avšak třebaže někdy nepřímé, zůstanou vztahy kapitol s dvaceti dvěma tarotovými klíči přece jen přesné až do konce.

Naše dílo je sestrojeno na magických konstrukčních liniích Tarotu. Ve všech částech má za základ a podporu, ať už v konstrukci, ať v podkladech, tento mohutný památník esoterické syntézy. Nechť okultisté soudí naši skromnou práci, pevně opřenou o tyto nerozborné zdi.

Esoterní rozvrh díla. Tabulka pododdílů a vztahů.

	Kapitoly	Odpovídající listy Tarotu	Označení obdobných vztahů	Názvy kapitol
Kniha I. (První sedmice) Chrám Satanův	Kap. 1. Kap. 2. Kap. 3. Kap. 4. Kap. 5. Kap. 6. Kap. 7.	Kejklář. Papežka. Císařovna. Císař. Papež. Milenci.	JEDNO, Základ, Předmět. DVĚ, Schopnosti, Podmět. TŘE, Vztah, Slovo. ČTVERO, Základ krychlový, Moc. PATERO, Vůle, její pomůcky. SESTERO, Protiklad, Vzájemnost, Střední výraz, Výslednice. SEDMERO, Vítězství, Vyplnění, Plnost, Bohatství, Nadbytek.	1. Ďábel. 2. Čaroděj. 3. Díla černokněžnická. 4. Lidská spravedlnost. 5. Černokněžnická výzbroj. 6. Novodobé obměny čaroděje. 7. Květy propasti.
Kniha II. (Druhá sedmice) Klíč k černé magii	Kap. 1. Kap. 2. Kap. 3. Kap. 4. Kap. 5. Kap. 6. Kap. 7.	Spravedlnost. Poustevník. Kolo Štěstěny. Síla. Oběšenec. Smrt. Střídmost.	Rovnováha, Soulad. Osamocení, Moc nad astrálními. Příčinnost, Život hromadný, Dění. Síla, Prostředky rozvoje. Dobrovolná obět, Křížení úrovní. Rozklad, Vybavení. Proměny, Změny, Sestavy, Výměny.	1. Rovnováha a její Působce. 2. Tajemství samoty. 3. Kolo Dění. 4. Síla vůle. 5. Magické otroctví. 6. Smrt a její tajemství. 7. Magie přeměn.
Kniha III. (Třetí sedmice) Problém Zla	Kap. 1. Kap. 2. Kap. 3. Kap. 4. Kap. 5. Kap. 6. Kap. 7.	Ďábel. Zhroucená Věž. Hvězdy. Měsíc. Slunce. Soud poslední. Blázen.	Osudné proudy pudu. Zhroucení, Pád, Zoufalství. Ideálnost, Vykoupení, Naděje. Léčka, Svrastování (Hereb). Skvělost, Bohatství, Rozpínání (Jonah). Vzkříšení, Obnova, Návrat. Podlehnutí, Neporádek, Rozklad, Sebezničení zla vlastními zbraněmi.	1. Nahaš, Pokušitel z Ráje. 2. Pád Adamův (Involuce). 3. Vykoupení (Evoluce). 4. Nástrahy cesty. 5. Hranice Heraklova. 6. Zmrtvýchvstání. 7. Šílenství lásky.
	Doslov.	Svět.	Sklad konečný, Mathése.	Satan-Panthers se rozplyne v Botu.

Úvod

V době, kdy píšeme tyto řádky, je rozumový svět plný zmatků. Vítězství strašné epidemie – *agnosticismu* – lze věstit ze tří obzvláště pobuřujících příznaků: z šílenství bezohlednosti, z monomanie relativnosti a z horečky individualismu.

Kdyby novodobý doktor ve zbožné snaze shrnout nauky dávných časů, tak jako dobrý syn vyplňuje poslední přání svého otce, se bez posměchu dotazoval odkazů prvotních mudrců;

Kdyby učenec, aniž by zanedbával studium faktů, aniž by přerušil obsažné analytické bádání – hledě postupným výběrem tohoto množství rozptýlených prvků sestavit celkovou všeobecnou syntézu, v níž by se řadily do čtyř odstupňovaných skupin vědy fyzické, morální, intelektuální a božské;

A kdyby *myslitel*, jsa méně žádostiv toho, aby se jevil původním, jako spíše upřímným a věrohodným, nespěchal se zavrhováním veškeré tradiční autority a raději poctivě bádal v zásadách věčně absolutních, ať již byly vysloveny jím samým či někým jiným;

Kdyby takovými byli i theologové i učenci a filosofové, bylo by XIX. století vskutku stoletím *světla* a Paříž by byla městem – *Sluncem*.

Avšak není tomu tak. Nehledě k pečlivým pozitivistickým badatelům, kteří neúnavně a bez závěru, jako Pélion na Ossu, hromadí na mohutné hory drobných fakt nové hory svědomitých poznámek; nehledě ke zbožným, avšak zaslepeným přívržencům písmeny, která zabíjí, strážným drakům posvátné jeskyně, jejichž jedinou zásluhou je to, že zachovají nedotčeně symbolický poklad nauky jím samým navždy uzavřené – co máme říci o těch, kdo dosud ještě pečují o celkový přehled?

Jejich ctižádost se omezuje na podpis na nějaké – ostatně jakékoliv – soustavě, kterou pokládají za vlastní vynález, a proto předem popírají všechny nauky svých předchůdců a nelekaají se v tom soupeření ani nej-

horšího očerňování svých druhů. Nikdo nechce zůstat pozadu ve snaze usvědčit svého bližního z omylů a nesprávností, ba i z úmyslného klamání.

Jako by vlastní úlohou syntézy nebylo seskupit všechny relativní náhledy v jediný, absolutní názor *pravdy*! To je přece ona *vysoká věda* a Spinoza ji skutečně vymezil řka, že nám představuje veškeré věci „*pod způsobem věčnosti*“.

Nicméně, ať se nám zdá svatá věc *úplné pravdy* v postavení sebezoufalejším, bedlivý pozorovatel má přece jen právo vedle těchto známek rozkladu a smrti nalézat i stejně patrné stopy obnovy a obrození.

Všecky věci jsou řízeny prozřetelností. Ze škvrů v kelímku se nám vybaví rozžhavený ušlechtilý kov – a i nový svět ve své namáhavé obnově zužitkuje i nejnepatrnější zbytky starého světa, rozptýlené a znetvořené, snad k tomu, aby budovatelům nového věku dodaly potřebné stavební suroviny.

Tak je *budoucnost* napájena *minulostí*; tak naše *nebeská máť*¹ dává vykličít a vykvést neposkrvněnému životu i na samém mrchovišti smrti, plodné půdě, kterou zúrodňuje legie pomíjivých bytostí, den ode dne se hromadících.

Ve vzdálených stoletích, kdy vzkvétala mohutnější pokolení, zvláště však ušlechtlejší a silnější než je naše – neboť byla založena na jednotě *syntézy* a nikoli na úlomcích *analýzy*, na zdravé, posvátné *hierarchii* a ne na vratké, rušivé *anarchii* – v těch dávných stoletích se slučovaly *víra* a *věda* v jednotné skvělosti, nedílné *povšechné znalosti*; kněžství a učitelství byly sbratřeny, ukazující dva různé průhledy na tentýž ideál; a úctyhodné náboženské *univerzity* shromažďovaly mladé žactvo ke studiu a uctívání *pravdy*. Kněz a učenec byli sloučeni v jedno v osobě hierofanta², jehož úkolem bylo vést lidi hodné toho jména a zasvěcovat je postupně do čtverné hierarchie posvátných věd, jakož i konat s jejich pomocí bohoslužby při veřejných obřadnostech. A tak povznášen trojími křídly studia, rozvažování (meditace) a modlitby, pokračoval novozasvěcenec postupně od poznání *toho, co jest*, až k záhadným a nevyslovitelným tajemstvím *toho, jenž je věčně*.

Tak se projevuje vědecká a náboženská nauka v celém arbitrálním Ramově carství; takovou ji shledáváme ještě i po rozkolu Iršua a Joni-ju, v krajinách, jež jako Egypt a Etruské konfederace dovedly udržet v netknutosti tradicionální podklad starověké ortodoxie.

¹ Sophia gnostiků a později i Boehmova a Saint-Martinova; *příroda* oživující, chot Ducha čistého; slovem *prozřetelnost* neboli všehomírné vědomí principu *života*.

² Hierofant byl asi tím, čemu říkáme metropolitní biskup a rektor university, kolem něho hierarchicky se kupící kněží-učitelé dostávali název mágové.

Kniha „Histoire philosophique du Genre humain“¹ od Fabre d'Olivet nás nenechává v pochybnosti o pravdě těchto dějinných fakt; tato pravda však ještě zářivěji a patrněji vysvitne pro toho, kdo uvažuje bez předpojatosti nedávno vyšlé a mnohem podrobnější dílo, spis „*La Mission des Juifs*“² od markýze de Saint-Yves d'Alveydre.

Uražená ve své omezené domýšlivosti, může sice nynější civilizace pronášet posměšné výroky ústy svých pochybovačných obhájců; může posměškem Voltairovým čelit výkladům epopta, jenž náhle rozevřel závoj, halící našim zrakům dávné heroické věky.³ Nic však nemůže odporovat na dlouho pevně poznané a stanovené skutečnosti, a když svatá *pravda* pronese blesk svého *slova*, tu záchvěvy tohoto hřmícího hlasu pohltí pískot a hlomoz buřičů a nespokojenců. Ať jen hvězdači pokračují ve svých úšklebných protestech!!! ... Přes to vše tu zůstává nepopíratelná skutečnost – že hrom promluvil.

Ano, vaše mohutné zbytky, ó tajuplné pomníky věků dávno minulých, svědčí o velikých a posvátných civilizacích, kdy *věda* a *víra* (sjednoceny ve svém principu třikrát svatém) se vzájemně podpíraly: Náboženství posvěcovalo nauky *gnose*, a tato opět ověřovala a potvrdzovala dogmata *náboženství*. Prostí lidé přijímali paprsky světla *pravdy* skrze broušený krystal esoterických bájí, přiměřeně zeslabené v poměru ke zrakové síle svých očí, jež by nesnesly plnou záři.

Všechny smířené protivy, všechny roztržiděné vědomosti, všechny zahrnuté skutečnosti přecházejí v naprostou pravdu tak, jako konečné řeky přecházejí v nekonečné moře; taková byla obrovská syntéza, souladná, hierarchická!... Jako je v lidském těle krevní oběh stanoven žilami a tepnami, tak i v onom ohromném organismu se křížily dva proudy rozumového druhu, proud vzestupný a sestupný. Jeden vycházejí z množství skutečných pozorování, směřoval k jednotě absolutní *pravdy*, nadsmyslné; druhý vyzařuje z této vznešené jednoty, rozvětvoval se naopak ve světelné kanály, do nekonečna, aby roznesl světelnou rosu na nesčetné množství prvotně pozorovaných fakt.

Jediná *věda*, věda *bytosti*, jediné *náboženství*, víra v *Boha*, splynuly ve vědecké obřady či v posvátnou gnosi, jíž se adeptové povznegli k celkovému poznání božské *pravdy*.

Vychování takovou školou, byli lidé té požehnané doby obry, proti nimž jsme my trpaslíky.

¹ Paříž, J. Brière 1822, 2. sv. 8°.

² Paříž, Calman-Lévy 1884, 8°. 1 sv. velké 8°.

³ Heroické časy – název stejně pochybený jako „časy předhistorické“ neboli „bájeslovné“, avšak chceme-li být pochopeni, nezbyvá nám, než užívat názvů již posvěcených obyčejem.

Jejich jednomyslný obdiv pozdravil každé velkolepé dílo *rozumu* a *spravedlnosti*; – nejlepší z nás, proniknutí nezdravým nadšením, zbožňují krvavé modly nevázané, hrubé *síly*.

Naši dávní předkové volali: Ó vlasti má! s očima pozdvíženými tam vzhůru k hvězdnému nebi; my, zpiti krví a nenávistí provoláváme tak, klopýtající přes čerstvé hroby nových jatek a sníme při tom o nových ještě krvavějších hekatombách.

Nejsme příliš lehkověrní, domýšlejíce se, že nadejde opět příští doba *vědy* a *světla*? Podobni neurvalému římskému centurionu, jenž přezdíval Řekům barbari, nemáme dost polehčujících slov pro hrdiny starověkých civilizací. Jsouce apoštolové skepticismu, posmíváme se jejich prosté víře; jejich posvátné nadšení vzbuzuje útrpný úsměv, v nás, kteří máme dost síly jen ke konání zla.

A kdyby ti mrtví vstali? ... – Při pohledu na náš shnilý život by se nám Ram i Zoroaster mohli podobně vysmívat, kdyby necitili spíše potřebu zaplakat nad námi a nad naším domýšlivým úpadkem.

Měří se snad hodnota civilizace množstvím ojedinelých, empirických, analytických poznatků, rozvojem průmyslu, přepychu a bohatství? Tyto věci mají jistě svoji druhotnou důležitost ve vybudování společenského stavu; avšak skutečná cena jistě společnosti se zajisté měří rozvojem rozumovým a mravním, rovnováhou jejich ústrojných úkonů a zvláště stupněm dokonalosti její jednotné soustavy.

Nepopíratelný pokrok pozitivních věd, důležitost a rozmanitost jejich použití, obrovský rozvoj průmyslu, zdánlivý blahobyt velkých národů, jež stále a stále pohlcují národy drobné; všeobecný nárůst hmotného bohatství (význačná známka sobectví), účinné rozšíření osvěty, sice zajisté dobrodějně, avšak jinak značně primitivní; nevzbuzují v nás všechny tyto úkazy pokroku v moderním významu toho slova klamné dojmy o hodnotě a všeobecnosti evropského společenského stavu?

Avšak i jen při povrchním pohledu na otázku našich společenských poměrů, jeví se nám být tento stav i nadále tak záviděníhodný?

Nuže, vejďme sami do sebe a dovolávejme se svého svědomí, aby podalo spravedlivý rozsudek!

Nynější stav? – Hle jeho plody:

Ustavičný rozbroj mezi *vědou* a *vírou*, tuhé zápasy stoupenců autority a liberálů, zdvořilejších a nesmiřitelnějších než kdy jindy; – slepý pozitivismus, odnímající neplodnému eklekticismu nejosvěcenější hlavy, jestliže tyto hlavy nezabřednou dokonce do hanebného individualismu skeptiků – militarismus, zachvacující vše: měšťanstvo, stavějící kasárna, a kasárna, utiskující měšťanstvo; – socialismus, příliš často se družící k nihilismu, aby společně vítězily dynamitem anebo na popravišti. – Hospodářství politické, vyčerpávající svůj um na zastírání nevyhnutel-

ných, ohromných státních úpadků, předběžných známek ještě horších převratů. – Hospodářství polní, v Evropě ubité volnou výměnou – – – všechny výsady konané ve jménu *svobody*, všechny bídy, páchané pod heslem *rovnosti*, a všechno děsné sobectví, skrývající se za štítem *bratrství*; jsou to příznaky civilizace opravdu prospívající?

Odpověď nemůže být pochybná pro toho, kdo nynější dobu porovnával nikoli s césarskými věky asyrskými a římskými (nepatrnými zbytky rozpadávajícího se ohromného sociálního státu), nýbrž s oněmi třemi tisíci pěti sty lety míru *ve znamení Skopce*, kdy všesvětová Ramova říše rozlévala své skvělé světlo, tak živoucí a sladké, že vzpomínka na „*zlatý věk*“ zůstala v paměti lidstva jako útěcha v přítomnosti a naděje do budoucnosti.

Jakých hmotných, rozumových i mravních bouří bylo třeba k tomu, aby byla svržena do prachu ona ušlechtilá budova, tento posvátný velechrám souladného, věčného obojetníka, sociálního Adama-Evy? Ale navzdory šířivé moci staletí – čelice Saturnovi a jeho kose, Neptunovi a jeho trojzubci, nedbající Marta a jeho ostrého meče, zříceniny oné velkolepé minulosti trvají dále: ještě tu nalézáme obelisky a pylony, pokryté hieroglyfy...

Skrytá duše oživuje tyto kostry minulosti, a přijde den, kdy se mocným slovem otřesou hlubiny oněch šedesát století starých hrobek a zdánlivá smrt vydá stále více stárnoucímu světu tajemství života.

Očekávající den, kdy posmrtné *slovo* vítězně vytryskne z kostí posvátného starověku, rozluštili řídicí myslitelé hieratické nápisy zřícených chrámů, značky povržených rukopisů: jsou i s to, aby kázali s náležitou opatrností nové Evangelium...

Dost dlouho již dával *Kristus bolestný* zaznívat do světa z výše svého *kříže* nejhroznějšímu výkřiku, jaký kdy z úst člověka vytryskl, z úst Boha, na okamžik v kruté trýzni nejvyšší zkoušky podlehnuvšího tak, až pochyboval sám o sobě: „Eli, Eli, lamma sabachtani!“

Nyní je blízko doba *Krista vítězného: Přišel, aby trpěl*, posvětil se svou krví a projevil se v smrti... A nyní se vrátí, aby dobyl, v míru ovládl a životem vítězil...

Ježíš – Kristus je sluncem – ideálem člověčenstva: v Jeho Evangelii je třeba hledat zákon života věčného, neboť je tam obsažen celý Jeho Duch. On sám nás však upozornil, (nesmíme na to zapomínat), že je tu závoj, který je nutno roztrhnout, chceme-li, aby se nám zjevila Minerva ve své cudné a obdivuhodné nahotě: *Písmena zabíjejí, pravil, jen Duch oživuje*...

A právě následkem zapomenutí tohoto božského předpisu se stalo, že moderní doktoři nechápou Kristovo Evangelium o nic lépe, než pochopili Mojžíšův Sepher, Proroctví Ezechielovo, Danielovo a Izajášovo,

Apokalypsu sv. Jana. Berou svaté knihy doslovně, připisující nedostižným geniům, jakými byli Mojžíš, Zoroaster či sv. Jan, nejapné slátaniny, v něž se promění Pentateuch, Avesta či Apokalypsa, když překladatel, přídržev se doslovného *vyprávění*,¹ z něho opomene vybavit ukrytou vědu, zapomene probudit zakletou princeznu, jež v očarováném lese – neschůdné spleti alegorických povídek a symbolů – očekává prince vysvoboditele, který ji má polibkem navrátit životu.

II.

Ukázali jsme propast, jež náš společenský stav dělí od onoho, ježž Ramův genius udržoval po třicet pět století ve dvou třetinách tehdy známého světa; neboť důkazy toho jsou hojné a tvrdíme ještě jednou – zlatý věk není bájí, nýbrž království Boží na zemi bylo v oněch pradávných dobách skutečností.

Posuzující současnou civilizaci podle oné civilizace dávnověké, vytkli jsme z protikladu hranice – bohužel tak úzké – její rozumové a mravní úrovně. A přes relativně ohromný rozvoj poznatků, jímž se chlubí naše pozitivní věda, jsme s to tvrdit, že i na tomto poli porovnání nevypadne v náš prospěch, právě tak, jako na obou polích druhých...

Dosud jsme nemluvili o osudném „*hadu*“. Čtenáři se bude zdát, že těchto několik předchozích stránek do naší knihy nepatří; nepatří sem však pouze zdánlivě.

Neboť esoterický výklad – naprosto neznámý – Mojžíšova textu nemůže být podán, aniž by nebylo předem poukázáno na společnou nevědomost, jakou prokazují doktoři, jde-li o skrytý význam posvátných knih. A na druhé straně, dříve než poukážeme, jak velice je náboženská exegese šablonovitá a povrchní, je nutno osvětlit i *agnostickou povahu moderní civilizace*, pravou příčinu této rutiny a lehkomyšlné povrchnosti.

Je již na čase naznačit cestu, kterou musíme proběhnout. Ona „Genesis“, již rozumějí *doktoři* pouze ve hmotném smyslu, skutečně odporně zvrhlém a anthropomorfním, ona „Genesis“, v níž je skryta vědecká pravda, ohromující svou vznešeností a hloubkou,² nám podává text studia, jež vyplní postupně tři knihy: neboť chceme rozvinout dva okultní smysly tohoto textu, když jsme dříve vyložili obvyklý, démonický smysl.

והנהש היה ערום מכל הית השרה אשר עשה יהוה אלהים
(Sepher Beraeshith, III.1.)

¹ Jež skutečně není žádným vyprávěním.

² Mission des Juifs, str. 66.

Tak zní ona věta v mosaické hebrejštině; pověřený překlad nám podává pouze doslovný význam, hmotnou skořápku: Neboť had byl uzpůsoben mnohem jemněji než všechna zemská zvířata, jež Hospodin Bůh stvořil.¹ Fabre d'Olivet, ponechávaje skrytému duchu prozářít temnou korou litery, překládá: „Neboť prvotní přitažlivost (žádostivost, sobectví) byla převládající vášní všeho elementárního života (vnitřní vzpruhou) *přírody*, výtvoru *Jehovah*, *bytosti bytostí*.“²

Ať tomu je s oběma překlady, zdánlivě si odporujícími, jakkoliv, prosíme čtenáře, aby laskavě poshověl; vnitřní smysl mosaického textu vysvitne během vývodů sám. V této chvíli nám stačí načrtnout děj prvotního hříchu tak, jak si jej nejzávažnější theologové představují podle vyprávění Vulgáty.

Svět povstal z chaosu, vyvolán tvůrčím *slovem*, a první člověk, uzpůsobený k obrazu samého Boha, sdílel se svou družkou (které dal Bůh zrodit se z jeho boku tajuplným rozdvojením) radosti rajske zahrady, určené za jejich nesmrtelnou vlast.

Vše, co mohla země v nejkrásnějším rozpuku pod polibky Slunce vyslat, to vše zdobilo onen pozemský ráj; byly to oslňující divy zeleně a velkolepých květů.

A tento první pár prostomyslných milenců se procházel – jako králové tvorstva – tou nádherou stvořenou pro ně samé. Jen jediný strom byl zakázán jejich zvědavosti. Čtyři řeky, vyvěrající v jeho kořenech, rozlévaly se jako kříž do dálky, dělíce *ráj* na čtvero poloostrovů, soupeřících spolu krásou i plodností. A řekl Pán člověku: „*Toto je osudný strom znalosti dobrého a zlého; jeho plody přinášejí smrt, nedotkneš se jich.*“

Avšak tvrdí se, že přitažlivost zapovězených věcí začala mocně působit již na první ženu, že zapomenuvši hlubokých tajemství své nově zrozené lásky, nebyla s to odtrhnout se z blízkosti stromu a v polosnění, okouzlena si šeptala: Protože plod dává smrt, proč bych ho neokusila? Bible (třeba říci vše) podává jiný výklad: ono pokušení, jež sžíralo Evu, připisuje hadu, který cíhal svinut na kmeni onoho stromu. Avšak dle náhledů Adamových prapotomků se zde asi Mojžíš dopustil omylu.

Jdeme však dále; neboť naší povinností je zůstat věrnými Mojžíšovu vyprávění, či spíše autorizovanému překladu Genese.

Tedy *had* pravil ženě: „*Aelohim tě oklamal; ten plod nedává smrt, ale činí Bohu podobným odvážlivce, jenž ho okusí.*...“

¹ Viz kteroukoli bibli.

² Caïn, Paříž, 1823, in 8°, str. 27 a La langue hebr. rest. Paříž 1815 až 1816, 2. sv. 4°. – Sv. II. str. 95.

A již méně nerozhodná čtveračka vztahuje ruku po zlatém ovoci; je po všem – podléhá pokušení ...

Avšak po této neposlušnosti se Eva nemůže na nepravé cestě zastavit: potřebuje manželovu spoluvinu; okusila ovoce, dává ukousnout z jablka i Adamovi, jenž zváben zločinem, chvěje se při vzpomínce na Něho, jenž jej může každým okamžikem zavolat...

Již se rozléhá hlas Páně a pár zděšen poprvé prchá, pocítiv hanbu z nahoty svého těla.

A když konečně Adam a jeho sličná svůdnice vstoupili před tvář rozhněvaného soudce, byli pokryti jakýmsi oděvem z fíkových listů.

– Adame, kde jsi?

– Pane, uslyševše hlas tvůj, skryli jsme se před tvou tváří ze studu, protože jsme nazí.

– A kdo ti zjevil tvou nahotu? ... Tys tedy pojedl ovoce stromu?

– Žena, kterou jsi mi dal za družku, mi je nabídla a běda, ochutnal jsem též...

– Proč, ženo, jsi tak učinila?

A ubohá Eva, rozplývající se v slzách, odpovídá: – Had mne svedl...

– Budiž tedy proklet, hade (dí Pán), mezi všemi stvořenými živočichy! Budeš se plazit po břiše a požívat zemskou neřest. A položím nepřátelství mezi ženou a tebou, mezi potomstvem jejím a tvým...; z její krve se pak zrodí panna, jež nohou zdrtí tvoji hlavu, a ty se budeš pokoušet ji uštknout do paty.

Nato, obrátiv se k ženě: – Údělem tvým budiž práce a strádání; v bolestech budeš rodit a budeš otrokem svého muže...

A ty – (pravil ještě Pán k muži), za to, že jsi podlehl pokušení ženy, že jsi s ní jedl zapovězené ovoce: země bude tvojí vinou prokleta, bude neplodná a vzdorná. Ustavičná práce bude tvým životem, chléb budeš jíst v potu své tváře až do dne, kdy smrt vrátí tvé tělo v prach, z něhož jsi povstal...

Potom Aelohim, oděv oba viníky do hrubé kůže, vyhnal první lidský pár z kouzelného ráje, a na prahu *ráje* postavil chéruba s plamenným mečem, aby navždy zabránil jejich návratu. –

Asi tak se nám jeví v přibližné podstatě Mojžíšova báje o prvotním hříchu; tedy tak se jeví v obměně nejvíce hmotné a zastřené, tak jak nám ji podávají překladatelé buď skutečně naivní, anebo stavící se naivními.

Tážeme se nyní, kdo že je oním mystickým, hrozným hadem, jehož proradnost přivedla k pádu Evu i Adama... A podle různého smyslu této alegorie upravíme rozdělení svého díla.

III.

Kdo je tím hadem?

V obecném, zjevném smyslu jsme snadno uhodli: je to duch zla, proměňivší se v plaza; je to věčný *nepřítel* či hebrejský *Satan*.¹

V prvním významu esoterickém je to astrální *světlo*, ono neúprosné fluidum ovládající pudy, všesvětový roznášec elementárního života, osudný působce narození i smrti, závoj *neviditelná*, za nímž se skrývají různé hierarchie *mocností*, jimž slouží zároveň jako závoj i jako nositel. Tato bytost hyperfyzická – sebe nevědomá a tedy nezodpovědná za své skutky, je právě tak vrchním vládcem čaroděje, jako oddaným sluhou pravého mága. – *To be or not to be...* Je třeba se za každou cenu stát jeho pánem, nechceme-li se stát hříčkou mocných proudů, jež v něm víří podle nezměnitelných zákonů.

V nejvyšším esoterickém smyslu zosobňuje *had* prvotní sobectví, tuto tajuplnou přitažlivost *sebe k sobě* samému, jež je vlastním principem všeho rozdělení: onu sílu, jež podněcující veškeré bytosti k odloučení od prvotní *jednoty* a svádějíc je k považování sebe samých za střed všeho okolí i k zalíbení se ve vlastním *já*, byla příčinou i pádu Adamova.

– Uvedený citát z Genesis nás vede k záhadě zla: v něm je třeba vidět popis *pádu* člověčenstva, jak hromadného, tak i individuálního, za nímž následuje – jako nevyhnutelný doplněk – veliká epopej *vykoupení*.

Odtud vychází trojné rozdělení našeho díla² na tři části:

1. *Chrám Satanův*. Tato první kniha bude zkoumáním zvláštních, význačných Satanových skutků: *Černá magie* s hnusnými praktikami, očarováním a kouzelným pácháním zla. Vytkneme tu pekelné prameny černokněžnictví. Nebudeme se bát vyhledat knížete věčných temnot v jeho jeskyni a uzmíme na sabatu hnusného kozla, s ženskými prsy, kterého adepti těchto odporných hodů byli povinni „políbit pod ocasem, na znamení neomezené úcty a pokory“.

2. *Klíč k černé magii*. – Ve druhém dílu „Hada z Knihy stvoření“ podáme skrytý význam báje o Satanovi. – Studium astrálního světla jako hlavního činitele v temných dílech goétie nám dovolí vrátit se k obřadům a výjevům dříve uvedeným a rozebrat je v jejich příčinách

¹ Není to zde tím, co nazýváme „pozitivním smyslem“ symbolu, nýbrž naopak nešťastným pokusem překladu vrcholného. Pozitivním smyslem může být pouze skutečné faktum. – Např. Chrám Satanův nám dá příležitost probírat takové opojení v jeho nejhorších projevech, v celém šílenství jeho působení: takže naše první *sedmice* bude jakýmsi hromadným výkladem pozitivního smyslu emblému, jakož i chybného vrcholného významu, jaký mu připisuje příslušník profánního davu.

² Viz tabulku nazvanou Esoterický rozvrh díla. Je zbytečné zde znovu uvádět to, co jsme uveřejnili na počátku této knihy, pokud se týče počtu, souvislosti a rozdělení 27 kapitol na tři sedmice a Doslov.

i skutečných účincích podle nauk kabaly a hermetismu, tak dlouho skrývaných.

3. *Záhada zla*. – Třetí kniha bude filosofickou syntézou celého díla: v ní se dotkneme veliké záhady zla a pozvedneme, ovšem pouze do té míry, do jaké nám to naše svědomí a naše zasvěcení dovolují, obávaný i dobrodějný závoj, který očím „profanum vulgus“ zakrývá *veliká tajemství magie*. – Chceme zajít tak daleko, jako se dosud žádný adept neodvážil, až k oné krajní hranici, tak hrozné k překročení, kde emblematický chérub s plamenným mečem v pěsti ohrožuje oslepením odvážné pozorovatele slunce ze všech sluncí nejoslnivějšího.

Co je zlo? Stvořil je Bůh? Jaký je *původ* zla, nemá-li skutečného *principu*? Co je v pravém významu pád člověka v ráji? Čím byl veliký Adam před pádem? Co se z něho stává potom? V čem se ztotožňuje *tajemství stvoření s tajemstvím pádu a vtělení*?

V čem je *tajemství vykoupení* doplňkem obou předešlých? Kým je Vykupitel? Kristus bolestný? Kristus vítězný? Jak se kabalisticky vykládá patero hebrejských písmen יהוה jména Ježíš? Jak je z esoterického hlediska rozřešena otázka sociální? Jakým způsobem se nedostupná Jednota *odhaluje* rozumovému světu *trojností* a *projevuje* se *čtverností* ve světě hmotném? Kam směřuje *vzestup*? Co je *nirvana*?

Budeme bez vytáček odpovídat na všechny tyto otázky, i na některé jiné a ukážeme, jaký výklad může dát křesťanským dogmatům filosof, zasvěcený do tajemství kabaly.

To je náš jediný úmysl, a abychom zakončili předmluvu této knihy, jež nechce zkazit mír a klid žádného svědomí, dovolíme si podat zde bez poznámky, co jsme napsali r. 1886 ke konci stránky, ve které jsme psali o Kristových dílech: „*Tohoto božského poslání se zde z opatrnosti nechceme dotýkat; neboť tam, kde počíná víra, by bylo vhodné, aby se vždy věda zastavila, chce-li se vyvarovat smutných nedorozumění...*“ *A vždy, kdykoli se během této krátké studie zmíníme o věcech náboženské víry, prohlašujeme jednou provždy, že nejsme naprosto směřodatnými ve věcech víry a že zde podáváme lidi i věci z výlučného stanoviska lidského rozumu, aniž bychom vůbec chtěli dogmatizovat.*¹

Stanislas de Guaita

¹ *Essais de Sciences maudites 1.*, Au Séuil du Mystère par St. de Guaita (Paris, Carré, 1886, in 8°) str. 13.–14. (Na prahu tajemství.) Druhé vydání, v trojnásobném rozmnožení textu, s obrazy. Paris, Carré, 1890. 8°. – Str. 38. – Česky vyšlo první vydání ve vydavatelství „Sfinx“, Kr. Vinohrady. 437. 1921.

CHRÁM SATANŮV

Chrám Satanův (první kniha *Hada z Knihy stvoření*) bude věnována výhradně popisu zvláštních a významných Satanových děl (obecný, obvyklý smysl Mojžíšova emblému: *Had*).

Obširnější vysvětlující výklady tu nelze podávat, leda namátkou; rovněž ještě z důležitějších důvodů zde nelze probírat nauky esoterické. *Černá magie* nemá nic společného s *vyšší vědou*.

Omezíme se tu na pouhý popis a seřazení skutečných či legendárních případů bez pokusu podat další vědecký výklad. Jedině, když se naskytne příležitost, se budeme snažit vyznačit popis tak, aby se z něho dala vycítit autentická či iluzorní povaha příslušných příběhů.

Teprve ve druhé *sedmici* (*Klíči k černé magii*) bude vyložena celá *nauka*; ve třetím dílu (*Problém zla*) nabude metafyzická syntéza celé knihy jakéhosi vzezření pevnosti, celistvosti.

Varuj se, milý čtenáři, učinit si povrchní či ukvapený úsudek: takový úsudek by byl odvážný!

1.

7

Ďábel

Kejklíř – Jednota – Princip – Předmět – Ďábel

V obecném slova smyslu – společném všem těm, jež božská *věda* nepočítá mezi své adepty – představuje had z Genese ďábla zloducha zosobněného v Satanovi.

– Satan? Ďábel? Zloduch? ... Jděte, tropíte si snad žerty! Kdo kdy viděl tento přízrak, utvořený z dýmu? Kde jinde se zjevuje, než v mlhách porušené a nezdravé obrazotvornosti, či v temném kaleidoskopu představ slabých a bázlivých duší? ... Což již někdy na sebe vzal tvar dostupný smyslům, kterým jediné věříme? Nikoli; právě tak, jako Bůh, jeho tyranický protivník, právě tak, jako Bůh, jeho nelítostný katan, – ani Satan nikdy neprojevuje svou přítomnost ve *vesmíru*... ďábel! Pane, nechtěl byste mne poučit o tom, kde sídlí? – Materialistovi, který takto mluví, nedá nikdo zcela jednoduchou odpověď: – Bydlí ve vás!

Všude, kde hnilobné temnoty záporu, urážejícího rozum člověka, zakrývají vnitřní duševní zrak a zatemňují onen vnitřní smysl, jímž člověk tuší a chápe božství a víže se k věčnému – všude tam je Satan přítomen v metafyzické podobě: jako *blud*.

Všude, kde zvrhlost hlodá na ubohých duších, až je přivede k přetržení všech pásek pospolitosti, jimiž jsou navzájem vázány k jiným duším; všude, kde pochybovačnost porušuje svědomí do té míry, že již nerozeznávají spravedlnost od bezpráví, – všude tam Satan sídlí pod tvarem psychickým: jako „sobectví“.

A konečně všude, kde svobodná lidská *vůle*, uvádějíc *přírodu* (toto zrcadlo božství) v nejhroznější lži, přinucuje ji k zapírání jejího nebeského prátvaru tím, že klade libovolný nesouzvuk zlých individuálních vůlí na místo moudrého souladu povšechných zákonů, tam je Satan v pojímatelné podobě, jako *ohyzdnost*.

Blud, slepota ducha! Sobectví, nezdravý výdech duší! Ohyzdnost, znetvoření těla!... Taková je vždy ohyzdná Satanova silueta, odrážející se v trojím světě myšlenky, citu a věcí vnímatelných.

V třetím díle své knihy probereme důkladně povahu této podivné bytosti; v tomto díle nás zajímá jenom obecný lidový význam emblému.

Opravdu se obdivujeme opatrnosti *Církve učící*, s jakou vždy odmítala jakýkoli výměr Satana a jeho říše, ponechávajíc svým doktorům, aby sami navrhovali vlastní rozluštění, ovšem na účet jejich vlastní autority, nikoli neomylné.

Různé texty sv. Písem se zmiňují o existenci ďábla: to je jisté; avšak výklad těchto neurčitých textů zůstává svobodný: *In dubiis libertas*.

Theologům je dovoleno bít se pro i proti; žádné rozhodnutí z Říma „ex cathedra“ nedává této nauce tvar článku víry.¹

¹ Prosím katolíky, aby si toho pečlivě všimli. Marně by namítali, že různí papežové tu rozhodně projeví své mínění. Tato mínění postrádají autoritu a cenu, protože

Co se týče obecného mínění o ďáblu, je asi takovéto: Anděl, kleslý ze své prvotní skvělosti, tvor svržený do propasti, protože se chtěl vyrovnat Stvořiteli a soupeřit s ním v jeho mocnosti. Satan s legiemi spoluvníků obývá prokletá místa vnějších temnot, kde je jen pláč a skřípění zubů.

Zde se podle obecné báje svíjejí působcové věčného Zla v křečích věčné agónie. Smíchán se svými odbojnými druhy, zuří Satan nad svou věčností. Jedinou útěchou, která je mu v jeho neštěstí dovolena, je rostoucí zástup zatracených duší, jež hledí svádět jako záludný a proteovský pokušitel během jejich pozemské zkoušky, právě tak, jako kdysi v podobě hada přivedl Evu k pádu magickou přitažlivostí zapovězeného ovoce.

Neboť je třeba říci, že poněvadž jsou pouhými duchy, třeba nečistými – ďábel i jeho věrní mají podle lidového názoru i podle mínění mistrů Písma vzácný dar *všudypřítomnosti*... Totiž mezitím co v podzemních temnotách, *in inferioribus terrae*, pykají za své zločiny, probíhají i svět živoucích, kde číhají na každou duši znavenou a kolísající na cestě dobra, hotovi těžít z nejmenší nerozhodnosti ve prospěch armády zla a vzrůstu pekelných *legií*.

A tak se v samém ovčinci a pod ochranou dobrého pastýře odehrává rekrutérka pro dravé vlky, ... a ovečky podléhají jedna po druhé.

Hle, jak je zneužito smyslu krásného a hlubokého Ježíšova rčení: „*Mnoho je povolanych, málo vyvolených!*“

Jak se lze potom divit, že agnostičtí theologové, podporovatelé tak žalostných nejapností, zůstávají bolestně rozhořčení, když je nějaký amatér nezvratné logiky vžene do úzkých, vystřeliv proti nim šíp úskočné námitky: – Bůh, pravíte, je *všemohoucí, vševědoucí, nejvyšší milosrdný a dobrý*. A přece učíte, že většina lidí je zaslíbena peklu. Protože i theolog musí být důsledný, vyplývá z toho, že Bůh sám chtěl zlo i peklo...

Marně činíte námitku o *nezadatelnosti* svobodné lidské vůle, neboť, nepředvídal-li Bůh zneužití této svobodné vůle, tu jeho vševědoucnost vykazuje mezeru, jestliže je předvídal, nemohl mu však zabránit, tu nemohu věřit v jeho všemohoucnost; když pak konečně je předvídal a mohl mu zabránit, neučinil to však, popírám, že by byl nejvyšší dobrý.

Vždyť jen právě proto, že tyto politováníhodné theologické předpoklady byly hnány do krajnosti, připadl vzletlý básník a myslitel Jos. Soulaty na toto skvostné a ďábelské rouhání:

tlumočí jenom náhled dotyčného papeže, jakožto doktora bohosloví a nikoli jako neomylné hlavy církve. Vždyť papež se stává neomylným *jen tehdy, když vstoupí na stolici sv. Petra*, aby kázal jistou nauku *urbi et orbi*. Takový je význam přívlastku „neomylný“. A i zde vymezuje a ukládá věřícím pouze učení, které bylo již dávno tradicí v církvi. To je katolická nauka o této věci, na což nesmíme zapomínat.

ET VIDIT QUOD ESSET BONUM...

Řek' člověk: Vše chtěl jsem vědět i vše již vím,
V mém těsném domově již nejsem na svém místě;
Prožil jsem již svůj čas, proběhl jsem svůj prostor;
Hrozím se života a země se mi hnusí!

A řekla Země: Mé lůno vysychá a ledovatí
a mléko mé mění se člověku v jed;
rakovina hříchu, která jej zachvacuje,
šíří se mi až na kost. – Dál rodit se mi nechce!

Nebe řeklo: Blesk rezovatí na plamenném meči
A anděl nudí se na svatém prahu – čeká je marně, –
že vyvolenec z vyvolených započne konečně řadu.

Peklo řeklo: Satan již dost má hromadění
odsouzených, jichž tolik je v přeplněných jatkách.
Slovo řeklo: Nicota! Jest započítí znovu.¹

Nedýchá těch čtrnáct veršů vskutku děsem, zvláště poslední verš?
Avšak taková je – to je třeba uznat – skutečně logická výslednice záhady,
vyslovené filosofy ze sakristií výrazy tak odvážně naivními.

A zatímco logikové jako Pierre Bayle vyslovují s úsměškem pekelný
výměr, který jsem uvedl, zatímco oni řídcí poetové, kteří zůstali mys-
liteli jako Soulay, se odvažují použít božské mluvy k tak mohutným
zneužitím slova, theologové si lichotí, že rozluštili děsivou záhadu Zla
a vyčerpávají svůj um v neplodných disputacích o „milosti účinné“
a „milosti postačitelé“. Anglický doktor Swiden tvrdí v tlusté knize,²
že zavrženci se svíjejí v ohnivé sluneční hmotě, neboť slunce je prý
Peklem viditelným prostému oku.³ Dom Calmet rozebírá s pádnou váš-
nivostí panictví sv. Josefa a nejzávažnější doktoři neodvolatelně usuzují,
že sám ďábel osobně řídí tanec stolků a klobouků!

Jděme však dále. – Báje o pádu andělů je obecně příliš známa, ba
populární, než aby bylo třeba ji zde celou opakovat.

¹ Josephin Soulay, *Poésies complètes* (Lemmerre) Ephémères str. 119.

² *Recherches sur la nature du feu de l'Enfer et du lieu ou il est situé*. Přeložil Bion. Amsterdam 1728 in 8.

³ Téze, přijatá Péladanem v knize „Istar“ a hájená v lyrické básni „la Légende de l'Inceste“. Musím připomenout, že jednotné tradice všech theosofů souhlasí naopak v tom, že slunce je pro náš svět hvězdou v nejvyšší míře rajskou, jsouc místem pobytu blažených duší.

Stačí podotknout, že Mojžíš nečiní ani nejmenší zmínky o vzpouře andělů. Mluví ovšem o jistém *Nahaš-i*, נחש (čtenářům již známém), což je běžně překládáno výrazem „zeměplaz“ či „had“; vypráví i o plodném spojení Beni-ha-Elohim בני האלֹהִים či synů Božích s dcerami lidskými, tajuplném sňatku, z něhož vyšlo mocné pokolení Gibborim גִּבּוֹרִים nebo Nefilim: – נפִלִים – z kterých překladatelé učinili obry. Nezdá se však, že by izraelský theokrat přejal, nic nedokazuje, že by vůbec znal článek o pádu andělů.

Třetí kniha Mojžíšova (*Leviticus*) se ovšem mimochodem zmiňuje o duších Aoboth אוֹבוֹת, inspirátorech sibyll; nic bližšího však nepraví.

První z autorů *Starého zákona* Job označuje pod jménem Satan שָׁטָן ducha z osmé hierarchie kabalistů (Beni-Elohim), obdarovaného Hospodinem zvláštním posláním pokušitele. Potom též jedna nejasná, neurčitá Izajášova věta bývá obvykle vykládána jako narážka na padlého anděla. – A to je vše.¹

Studium talmudu by se zdálo nasvědčovat tomu, že hebrejští kabalisté přinesli tento článek, určitě převzatý z dvojné teologie Zoroastrovy, teprve z babylonského zajetí.

Každý může vidět v tom, co zbylo z Avest (posvátných knih Parsů, sepsaných oním hierografem), věčný protiklad Ahuramazdy či Ormuzda (Moudrosti živoucí), boha dobra, – a Angramanyu či Ahrimana (Zle smýšlejícího), boha zla.

Tento, jakýsi božský Attila, za sebou vleče hordy nesmiřitelných a prokletých *Dewů*, s nimiž neustále přepadá a znepokojuje nebeského Dobroděje, obklopeného svatou legií Amšaspandů. Proto Ahri-man² opodstatňuje název, vyvozený z výkladu kořenů v ten smysl, že jej lze přeložit slovem: Zlo-obmýšlející.

Pospěšme si říci, že praví zaslávenci esoterického mazdéismu viděli v Ormuzdovi a Ahrimanovi pouze vzešlé principy, vyšlé z nevyslovitelné příčiny – *Času bez mezí* – jež se opět jevila být sama projevem jednoty, skryté ještě nevyzpytatelněji (viz Vendidat Sadé, 36. ha). Ostatně

¹ Slovo Shathan ovšem nalézáme v *Numeri* (IV. knize Mojžíšově) dvakrát: je to substantivum, vzaté přísluvečně ve smyslu protivy (latinsky adversus). Příklad: לֹא יְהוָה בְּרִיךְ לְשָׁמַיִן לוֹ; וַיִּתֵּיב מִלֵּאד יְהוָה מִלֵּאד יְהוָה בְּרִיךְ לְשָׁמַיִן לוֹ, což je možné přeložit: „A umístil se vyslanec Jod-hévé (*Numeri* XXII., 22) na cestě, aby byl překážkou (Shathan) jemu“. Podávše tento smysl hebrejského slova Shathan, upozorňujeme, jak blízký je význam ďábel témuž smyslu. Ďábel (řecky διαβολος pochází od διαβάλλω, „v cestu vrhám“; je možno lépe přeložit pojem „překážka“?

² Je to zajímavý fakt, jenž dovoluje vyložit, proč po babylonském zajetí rabínové v bezosobním Nahaši (Pokušiteli) chtěli vidět určitou, osobitou bytost, jakéhosi *Boha zla*. Zvláštní shodou je přívlastek, jež Mojžíš připisuje ke slovu Nahash, právě slovo Haroum či Harym, od čehož slovo Ahri-man či Harym-an (mazdějský význam pro protivníka) se liší jenom příponou určovací částice augmentativní.

jak jsme uvedli v knize „Na Prahu Tajemství“,¹ tvořil obojetný pár Mithras-Mithra v očích adeptů princip, zjednávací rovnováhu mezi Ormuzdem a Ahrimanem. Obecný dav však věc takto nepožímal a z tohoto nepochopení povstaly nesčíslné zmatky a zla.

Manes, snaže se později naočkovat mazdejskou nauku o dvou principech křesťanskému učení, sotva vzniknuvšímu, otrávil tak řka prameny mystického života: jeho hnusné kacírství, ač tolikrát stíhané spravedlivými kletbami, se množilo a šířilo pod různými proměnlivými útvary jako zločinný sen. Nauky nejlepších doktorů jím byly nakaženy. Rozumí se, že mluvím i o těch, kteří nejohavnivěji potírali postupující manicheismus.

Toto kacírství je pravá morová rána lidské myšlenky! Nákaza se všude ujala. Bez Manesa a jeho stoupenců, často bezděčných, by byl *Nahaš harym* i nadále považován za neosobní přírodní sílu, za kosmického činitele, zkrátka, nebyli by z něho učinili theologického strašáka; – a ona hnusná, šaškovitá ďábelská příšera by nyní nezneuctívala křesťanské nauky, kdyby ji tehdy dovedli očistit od posledních manichejských stop.

Několik veršů Apokalypsy (knihy nepochopitelné pro všechny, kdo neznají veliké kabalistické klíče) zde bude na místě. Neboť, přičítá-li se obyčejně báji o pádu andělů smysl agnostický a slovný, je třeba uznat, že v tom mnoho zavinilo špatné pochopení těchto veršů:

„Hle, veliký ryšavý drak o sedmi hlavách a desíti rozích a na jeho sedmi hlavách sedmero diadémů.

A jeho ohon táhl třetinu nebeských hvězd...

Veliký boj nastal na nebi: Michael a jeho andělé bojovali s drakem obklopeným a podporovaným jeho stoupenci.

Avšak tito nemohli dlouho vzdorovat, a od té chvíle bylo nemožné opět nalézt jejich místo na nebi.

A veliký drak byl svržen s nebes; on, jenž je tím hadem, svůdcem celého světa; on, jehož pojmenovali ďábel a Satan...“ [𐤀 𐤌 𐤅 (Apokalypsa, kap. XII., verš 3. až 9., passim).

Ve zjeveních sv. Hildegardy, psaných prý z nařízení *slova*, čteme tyto věty o Luciferovi: – „Tu pak všechny *hvězdy* jeho armády, hroužící se až dosud v jasné, světelné vlny, dnes úplně vyhaslé, zdají se být černými uhly, vypálenými ohněm. Neodolatelný víchř je smetá k severu, na protilehlou stranu trůnu, do propastí tak nedozírných, že nikdy nebude někomu dáno je opět spatřit.“²

Tyto řádky svěťice jsou patrně výkladem předchozích veršů.

¹ Druhé vydání, str. 35.

² Scivias...

Markýz Eudes de Mirville, původce tohoto obdivuhodného přirovnání, se zmiňuje o skutečnosti, kterou byl překvapen: že totiž moderní astronomie oceňuje mezihvězdnou mezeru v nebeské části, dostupné jejím nástrojům, asi na třetinu. Následek těchto různých srovnání je pro markýze záblesk světla, jímž je do jisté míry až oslepen. Jak lze nevidět v tom onu třetinu Tsebaotha, již ryšavý drak smetl svým ohonem při pádu do propasti?¹

Popírá-li kdo tuto zjevnou věc, musí prý – nemít dobrou vůli...

Ostatně, nechme pana de Mirville, oslněného náhlým zábleskem. – Raději pokračujme ve svém pátrání o podstatě dyarchické nauky.

Protiklad dvou principů tvoří nauku starší než je Zoroastrova, nauku, která se datuje od prvních kosmogonických indických cyklů. – „Příčinou vzniku této nauky (praví Fabre d'Olivet v obdivuhodném výkladu »Kaina«) byla stará tradice Indů, v níž se praví, že již na počátku světa se geniové zemského severu a jihu rozešli kvůli nápoji nesmrtelnosti, jehož výlučné držení si chtěl každý z nich zabezpečit. Tato rozluka vedla k dlouhým, hrozným bojům, jejichž výsledkem bylo úplné zničení geniů jihu, zvaných Assury, a jejich zotročení geniy severu (zvanými Dévy). Tato tradice, kterou najdeme skoro v týchž výrazech i v Eddách Skandinávců, byla známa Egyptanům, Řekům i Římanům pod jménem: »Boje bohů proti obrům.«“ (Caïn, str. 169.)

To je dost zajímavé: vítězové se učinili bohy a násilím dali přemoženým obléci ďábelskou podobu. Tak, domnívám se, že by tu řekli skeptikové spíše naivní než neuctiví...

Snad, uzpůsobující příliš věrně věci tam nahoře podle věcí pozemských,² představují si s plným přesvědčením, že kdyby vzbouření na nebi mělo místo neúspěchu zdar, byl by dnes Jehovah odsouzen k rohům a drápům, určen k podřízené, nepěkné úloze našeptávače špatných rad! –

Zlo by se v tom případě stalo dobrem; zbabělostí by pak nazývali odpouštění urážek, skromnost nízkostí, čistota by byla hanebností... A s hříchy a neřestmi by to bylo naopak: pýcha by se stala duševní velikostí, lakomství moudrostí, nadutost a zloba by byly známkou velkomyslné duše, nestřídmost a rozkošnictví zárukou fyzického i morálního zdraví: lež i pokrytectví by byly důkazy obratnosti a bystrosti ducha.

¹ Skrytý smysl pádu andělů je skutečně ve vztahu k existenci ohromné hvězdné armády, avšak tento vztah je zcela jiný, jak naznačíme v knize III. – „Problém zla“.

² Příliš, pravíte? A zásada Hermova: quæ superius sicut et quæ inferius?... A metoda obdoby, základ a měřítko okultismu? Jak si ty věci srovnáte se svými slovy? – Tím, že nechám odpovědět Louise Lucase, otce této metody, tímto přirovnáním: člověk je obrazem Božím, a přece Bůh proto není pouhým živočichem – obratlovcem.

Je možné, aby myslící lidé uráželi sami sebe takovými klamnými závěry? Jsou skutečně k politování ti, kteří důvěřující nemožným vývodům mazdeismu, nepochopeného či zvrhlého, si zatvrzele neuvědomují, že v boji – tajemně znázorněném tímto hlubokým symbolem – dobro zvítězilo právě proto, že je zákonem, pravidlem, souladem, zkrátka proto, že je dobrem; – a že nutnou, neomylně předem předpokladatelnou příčinou, jež činí zlo náhodným a pomíjivým je předem určuje příštítému zničení, je právě to, že zlo je nepořádkem, libovůlí, bezvládním, a že je zváno *zlem*.

Snad se bude někomu zdát podivné, že tak naléhavě zavrhuje nauku o dvou principech, pramen, podle našeho mínění nikoli dvojsmyslný, všech těch zvrhlých šíleností, zdroj všech krvavých výstředností, v nichž si liboval středověk (abychom se přidrželi jediného, ale politováníhodného příkladu): neboť konečně všechny národy měly své báje o zloduchu. Ať již se nazývá Typhon jako v Egyptě, či Čutgur u Mongolů, nepřestává snad být démon vždy démonem?

Tak snad myslí mnozí lidé, jimž musím ke své lítosti odporovat. Zde nám jde o princip, na to je třeba ještě znovu upozornit.

Nuže, třebaže ty různé příklady neblahých božstev odlišují jen sotva postižitelné odstíny formy, pravím, že Ahriman (považovaný – ostatně neprávem – za absolutní princip zla, stejně věčný jako Ormuzd, absolutní princip dobra) se rovněž tak hluboce liší od Typhona (či od kteréhokoliv jiného emblému zla nahodilého, relativního), jako se blud liší od pravdy, nebo jako se liší temnoty od světla.

Existenci zla nelze popírat; jinak je tomu s jeho *podstatou*. Jeho projevování ve vesmíru je právě tak nepochybné, jako projevování se mrazu v zimě, či tmy v noci. – Jakmile se však objeví světlo, stín zmizí; jakmile zavane teplý větřík, je po mrazu: neboť stín i mráz jsou nadány jen relativním trváním; nedostává se jim vlastní podstaty, protože jsou negacemi. Právě tak i zlo je přechodné, nahodilé, místní.

Dávat zlu podstatu znamená totéž, jako ji upírat dobrou; potvrzovat vlastní trvání ďábla jako absolutního zla značí zapírání Boha. Konečně tvrdit, že stávají absolutnosti dobra i zla zároveň, je totéž jako rouhání v náboženství, jako nesmysl ve filosofii.

Svědomí pobuřuje, rozum uráží, ani ne symbolické zosobňování neblahých mocností v modlách většinou směšných a odporných, nýbrž zbožnění zla, převlečeného za absolutní princip pod mythologickou podobu, jakoby protiklad principu dobra, stejně povýšeného na božství.

Avšak zloduch není pouze tam, kde se člověk rozhodl vztyčit jeho názorný obraz, vydaný tak jaksi obecnému zbožňování. Zajisté, abychom odhalili ďáblovu osobnost ve všech jeho pohanských podobách, je

nám třeba jen letmo přehlédnout některé z model, zobrazujících více-méně naivně síly, považované za působce zla; ze všech stran tu vidíme vystupovat z mlh děsivé přízraky, jakmile počneme sledovat v proudu uplynulých časů pomíchané pozůstatky antických civilizací a barbarství. Pátřejme bedlivým okem po obou březích času: vedle božstev, jež národové prohlašují za neblahé a jež se domýšlejí uctívat nábožnou hrůzou, budou se nám zdát i jiná ďábelská, třebaže je národy neoznačily odstrašujícími přívlastky. Avšak obřady, jimiž byla tato božstva uctívána, je potřísnily nezapomenutelným hnusem...

Zda jsme pochopili celou esoterickou hloubku pověstného textu „Žalmů“: „Omnes dii gentium dæmonia (sunt)“ (Žalm XCV, 5). Je právem svobodné lidské vůle porušit i nejvznešenější pojmy – a dle patrného mystického zákona, každý náboženský symbol, je-li hanebnými obřady, se již tím proměňuje v modlu, ve kterou se vtělí Satan.

Jsou to vtělení Satanova, oni upíři starých Keltů, Thor a Teuad (či Teutates), jejichž žízeň volá nenasytně ústy tisíců druidek z temnot noci bez konce po uspišeném vinobraní lidské krve!

Satanovo vtělení, onen bronzový *Moloch* s býčí hlavou, modla Ammonitů, s široce otevřenou náručí, aby stiskl oběti, jejichž maso sžírá rozžhavený kov jeho vnitřností! – A onen *Belphégor* z Palestiny, vousatá modla, z jejichž otevřených úst vystupuje místo jazyka obrovský phallus: božství méně ukrutné, avšak ještě hnusnější, výlučně žádostivé, praví Philon, obětí výmětových a polučních!

Satanova vtělení, onen *Adramelech* (vznešený král) a tenedský *Mélicertos* (král země), k jejichž nozdram místo myrhy vystupoval čpící dým masa, páleného na žhavém oltáři, kde mladé matky obětovaly své prorozence!

A král much, onen syrský *Beelzebub*, jehož podoba přitahovala všechny komáry celého kraje, protože se pečlivě dbalo na to, aby stále prýštila čerstvou krví!

A bůh *Mendes*, pantheistický tvar egyptské syntézy, nebyl snad vtělením Satana, když fanatismus lidu obětoval chlípým choutkám kozla, chovaného v ohradě jeho chrámu, cudnost panen a pel mladých manželů?¹

Přejdeme ke krajům Středozevního moře. – Mám se zmínit o holdu velice podobném, jaký vzdávaly matrony nejvznešenější posvěcené nestoudnosti Priapů dovážených z Lampsaky v Itálii: model dřevěných,

¹ Viz Jablonski: „...*Nempe Thumi in templo Mendetis, mulieres hirco huic se submittebant (Panth. Egypt, liber II., ch. VII).*“

Je tu úzká příbuznost s Bafometem Templářů, jenž byl také symbolem pantheistické syntézy a jehož uctívání (lze-li věřit aktům procesu) bylo neméně hnusné.

vždy nestoudných, pod vrstvou cinobrového nátěru, umístěných na prahu zahrad a dvorů? – Je mi třeba zmiňovat se o hanebnostech jistých etruských božstev a o necudných obřadech, konaných o slavnostech *dobré bohyně*?...

Mám opakovat všechny skandály, které přivodily smutnou pověst zvrhnuvších se mysterií, všečen onen nepravý lesk pobožnosti, jímž se dlouho halily ohavnosti svatyní?

Satan-Pantheos, hrozný a mnohotvárný, přizpůsoboval se tisícerým zevnějškem, aby poskrnul všechny oltáře.

V časech Messiašova příští dostalo slovo žalmů plného významu: kolik bohů, tolik démonů: Omnes Dii gentium dæmonia. Proto pohasl svit všech hvězd na mystické obloze, když se na východě zabřeskl božské slunce, vzházející v Betlémě!

A přece, všechny ty modly byly jen mytologickým znázorněním nejvyšších mocností: byly to starobylé symboly dokonalé vědy a poesie mnohdy velkolepé, hodné zajisté veškeré naší úcty. Pouze ony hanebné obřady a krvavé uctívání byly příčinou jejich zneuctění. Obřad poskrnul mýtus, svatyně klesly v opovržení a oživující duch odletěl daleko od trosek mrtvé písmeny.

Bylo by zajisté úmorné vypočítávat všechny prokleté tvary, v nichž se zalíbilo Satanovi, uchvatiteli božských obrazů. Není jediná země, kde by neřestí, povýšené na božství, neměly své poskrvněné oltáře. Nelze se bez údivu dívat na ony hyeny a šakaly španělské emigrace, jež zdeptaly v XVI. stol. mladé a pokojné civilizace Mexika a Peru, omlouvat jejich hanebnou a zbabělou ukrutnost tím, že prý Nebe nemůže shlížet na lidskou krev třísnící oltáře oněch pohanů. Tytéž hrůzy v Mexiku, jako jindy v keltských lesích; což se více podobá oněm dolmenům druidských obětníků než zašpičatělý kámen, na němž američtí kněží každodenně obětovali nesčetné oběti před posvátnou sochou boha – plaza Vitzliputzli?

Ba i nyní v devatenáctém století, v srdci Hindustanu, jež Anglie tak tvrdě hněte do západnického tvaru svými levhartími spáry, zdali i tu neslyšíme ďábla hlasitě požadovat svůj poplatek pod podobou boha Šivy a bohyně Kálí, krále sebevraždy a královny vražd?

Chtíce ušetřit čtenáře podrobností ukrutných trýznění, v nichž si libují samotáři a fakirové, vždy hotovi k jakémukoli zmrzačení pod rouškou záslužného umlčování těla, zmíníme se alespoň o divoké radosti Šivových fanatiků, kteří ve svém nadšení dobrovolně podstupují hroznou smrt: rozdrčením pod posvátným vozem božstva. Vůz spočívá na čtyřech mohutných kolech, jež rvou maso obětí a drtí jejich kosti; vědí to, a přece se s výkřiky radosti, se zábleskem dobrovolné oběti v očích vrhají v celých zástupech na cestu strašlivé modly!

Co říci o netvorné Káli – pohlcovatelce lidí –, k jejímuž uctívání již nestačí sami kněží, nýbrž celá ohromná společnost Thuggů, tajných ctitelů bohyně, se rozvětjuje po celé Indii. Tito vyznavači věnují celý svůj život ukojení krvežíznivosti svého božstva, přičemž se nebojí ani dočasného opuštění vlasti (oni, Indové!), aby odpravili předem označené oběti, kdyby tyto, snad varovány, chtěly vystěhováním ujít neodvratnému osudu.¹ Christian ve své knize „Histoire de la Magie“² podává poslední slova jednoho z thuggských náčelníků, pověstného Durgy³, jehož se anglické policii podařilo lapit. Ta slova ta jsou význačná a zasluhují být uveřejněna. „Naši bratři, pravil Thug svým soudcům, se dozvěděli, že cizinec, o němž mluvíte, hodlá odejít s průvodem padesáti mužů. Utvořili jsme proto zástup třikrát silnější a očekávali jsme je v džungli u místa, kde se zdvihá podoba bohyně Káli. Protože je nám našim kněžstvem zakázáno vcházet v jakýkoliv boj, neboť oběť je bohyni tím příjemnější, čím ji smrt stihne neočekávaněji, nabídli jsme oněm cestujícím další cestu společnou, abychom se vzájemně chránili před nebezpečím. Přijali naši nabídku bez podezření; po třech dnech se z nás stali dobří přátelé...; každý cizinec kráčel mezi dvěma Thuggy. Noc nebyla příliš temná a za matného svitu hvězd jsem dal svým druhům znamení. Hned z obou Thuggů, střežících každou oběť, jí jeden vhodil oprátku na krk, druhý ji chytil za nohy, aby ji podrazil. Útok se stal rychlostí blesku a byl neodolatelný. Mrtvolky jsme zaveklí do blízké řeky a rozešli jsme se.“

Ind si nečinil iluze o osudu, jenž ho čeká; to lze vidět z několika závěrečných slov, jež pronesl: – „*Jen jediný muž nám unikl; avšak bohyně Káli má nad ním oči otevřeny: jeho osud je dříve nebo později zpečetěn!* Co se mne týče, byl jsem dříve perlou Oceánu, dnes jsem zaječelcem... Ubohá perla je spoutána: probodnou ji a zavěsí ji na provaz, aby se hanebně vznášela mezi nebem a zemí. Tak tomu chtěla velická Káli, aby *mne potrestala za to, že jsem jí nedal počet mrtvol, který jí patřil.* Ó, černá bohyně, tvé sliby nikdy nejsou marné, ty, jež se se zálibou nazýváš Koun-Káli (požíratelka lidí), ty, jež bez ustání piješ krev démonů i lidí!“⁴

Jak sám předvídal, byl Thugg oběšen...

¹ Z toho, že v posledním čase se Angličanům zdařilo omezit počet podobných hromadných vražd, by bylo mylné soudit, že ona společnost již neexistuje.

² Paříž, Turne et Cie., s.l.; 1. sv. 8 s rytinami.

³ Durga je jedno z mystických pojmenování Bohyně, matky bohyně Káli (Bhavani, Šivova manželka).

⁴ *Histoire de la Magie*, str. 39–40.

Těch několik trudných příkladů nám může postačit; ony zajisté plně opravňují název „Satanova vtělení“, který jsme přirklí oněm hnusným modlám.

Od smutné skutečnosti přejdeme k tradičním bájím starého světa. Jakkoliv se nám budou zdát málo utěšující, přece se na chvíli odchýlíme od výjevů skutečného barbarství, u něhož bylo třeba se zastavit.

I zde nás hojnost a různost dokladů nutí k výběru. Grimoáry rabínů jsou v tom ohledu velice bohaté: co hlubokých poučení je tu obsaženo pod rouchem těchto bájí, mnohdy přihroublých a skoro vždy pochybné příchuti!

Dalo by se povědět mnoho o *Cacopneumatice* talmudistů a adeptů kabaly. Ti, kdo se drží litery bájí, přičítají oněm doktorům učení stejně nesmyslné jako směšné co do úlohy pokušítele a povahy prvotního hříchu. Odhalíme ostatně celý esoterický dosah zmíněných bájí.

V Zohar Hadaš (oddíl Yitro) je psáno, že Pokušitel (Samael), zosnoval společně se svojí ženou Lilith svedení prvního lidského páru. Zloduchova družka neměla veliké potíže se svedením Adama, jehož potřísnila svým polibkem, a sličný archanděl Samael zneuctil podobně Evu: to bylo příčinou lidské smrtelnosti.

Talmud se vyslovuje stejně otevřeně; uvádím doslovně: – „V hodinu, kdy se had spojil s Evou, vnesl do ní nečistotu, jejíž nákaza se sdělila všemu potomstvu... (Shabbath, fol. 146, recto)“. Některé výrazy často nelze opakovat.

Na jiných místech dostává démon mužského rodu název Léviathan a jeho žena jméno Héva. Tato Héva prý v ráji hrála dlouho úlohu Adamovy manželky, než Hospodin vytvořil z jeho boku pravou Evu (původně Aisha, pak Hévah či Chavah). Z obcování Adama s Hévou – hadem se zrodily legie larev, succub (chlípní zloduchové ženského rodu) a polouvědomělých duchů (elementálů).

Ostatně rabínové učinili z Léviathana jakýsi druh pekelného obojetníka, jehož mužské vtělení (Samael) je pro ně „zálným hadem“ a vtělení ženské (Lilith) „svíjející se zmijí“. (Viz Sepher Ammudé-Schib-a, fol. 51, col. 3. a 4.) Tyto dvě obludy budou zahubeny na konci času, jak je možné číst v Sepher-Emmeck-Ameleh: – „V čase přístím, Nejvyšší (budiž jméno Jeho pochváleno!) zdeptá bezbožného Samaela, neboť je psáno (Is. XVII., 1): V onom čase Jéhovah svým mečem navštíví Léviathana, zálného hada, jenž je Samael, a Léviathana, potměšilého zeměplaza, jenž je Lilith (fol. 130, col. 1., kap. XI.)“

Lilith není, podle rabínů, jedinou Samaelovou chotí; vypočítávají ještě tři jiné: Aggarath, Nehémah a Mochlath. Avšak z těchto čtyř ďáblů

jediná Lilith sdílí hrozný trest se svým manželem, protože ona jediná mu pomáhala při svedení Adama a Evy.

Aggarath a Mochlath hrají úlohu značně podružnou: nikoli však obě jejich sestry.

Dotažme se Eliphase Léviho po doplnění těchto několika dat, a skončíme tím demonologií rabinů: „V pekle jsou,“ praví kabalisté, „dvě královny Stryg: jedna, to je Lilith, matka potratů a zrud, a druhá je Nahéma, osudná a smrtící krása. Kdykoli je muž nevěrný ženě, již mu nebe určilo, kdykoli se oddá poblouznění neplodné vášně, vezme mu Bůh zákonnou a svatou choť, načež jej vrhne do náruče Nahémy. Tato královna Stryg se může zjevovat všemi kouzly panenství a krásy; odvrací otcovská srdce a svádí je k opuštění povinností a jejich dětí, žene ženaté muže ke vdovství a muže zasvěcené Bohu nutí ke svatokrádežnému manželství. Když si urvala úlohu manželky, lze ji snadno poznat: v den svého sňatku je holohlavá, neboť vlas ženy, jenž je závojem studu, jí není dovoleno v den ten mít. Po sňatku líčí na oko zoufalství a nechuf k životu, mluví o sebevraždě a nakonec násilně opustí toho, kdo by ji bránil, zanechavši mezi jeho očima znamení pekelné hvězdy. Nahéma se může stát i matkou, avšak nikdy své děti neodchová, dávajíc je pohltit Lilitě, své sestře“.¹

Nic není obecnějšího u všech národů, než tyto pověsti o lásce, často plodné, mezi smrtelníky a bohy; ve všech dobách *synové nebes* – zavržení či ne – jevíli jakousi snahu svádět dcery Eviny. Není tu třeba utíkat se pro příklady do Genese: kdo nečetl v Suetoniovi (římský dějepisec † 120 po Kr.) podivnou pověst, podanou z Θεολογουμενα Asklépia mendéského, o narození Oktavina?

Jdouc v noci k slavnostní oběti k počtě Apollóna, dala Atys (matka budoucího císaře) postavit svá nosítka v chrámě, kde spalo již několik jiných matron. Brzy usnula; pojednou se jakýsi had vloudil do jejího lůžka a po několika okamžicích je opět opustil. Atys měla po svém probuzení podstoupit obvyklé očištění, neboť počala; avšak na jejím těle se pojednou zjevil obraz hada, jako by jej byl někdo vymaloval, praví Suetonius – velut depicti draconis – značka, která se již vůbec nechtěla ztratit a přiměla matronu vzdát se veřejných koupelí... Za deset měsíců se zrodil Augustus, kterého všichni prohlašovali za syna Apollóna.²

¹ Eliphas Lévi, *Histoire de la Magie*, str. 438. Viz také „*Dictionnaire kabbalistique*“ od Rosenrotha a pojednání „De revolutionibus animarum“ (1. a 3. díl knihy „*Kabbala denudata*“, 1684, 3 díly, v 8°).

² „In Asciepiadis libris lego, Atyam, quum ad solemne Apollinis sagrum media nocte venisset, posita in templo lectice, dum cæteræ matronæ dormirent, obdormisse,

Příběh Pauliny a římského šlechtice Munda je neméně podivný. Dějepisec, který se za jeho pravost zaručuje, není z těch, jimž by se mělo nedůvěřovat.¹ Ostatně nejde tu o báji či o pověst, nýbrž o skutečnou událost, velice význačnou; neboť nesvědčí snad o tom, že v Římě za času Tiberia se pokládal sňatek s *nesmrtelnými* za možný? Ba můžeme soudit i to, že podobné příhody byly dosti časté, neboť nikdo se nepozastavoval nad tím, že jeden z *neviditelných* se spojil láskou se Saturninovou chotí.

Příběh se stal takto: – Mundus, mladý zhýralec, se nesmírně zamiloval do počestné matrony; avšak jeho vytrvalé ucházení se setkal pouze s urážlivým odmítnutím. Ve svém zoufalství, na radu Idé, jedné ze svých propuštěných otrokyň, si usmyslil podplatit Anúbisovy kněze, kteří také svolili k svatokrádežnému podvodu za příčinou svedení příliš důvěřivé Pauliny. Pozvali Paulinu a řekli jí, že je milována bohem a že Anúbis hoří touhou spojit se s tak sličnou a tak ctnostnou mladou ženou; že však je třeba její svobodné svolení. Třebaže to Paulině velice lichotilo, nechtěla se poddat bez vědomí svého manžela. Ten však, senátor Saturnin, se taktéž cítil poctěn volbou Anúbise, a stal se tak kuplířem ze zbožnosti. Nejenže dovolil, nýbrž přímo radil a nakázal své ženě, aby strávila noc v chrámu, kde pod zraky boha, který nerušil obět, jejíž sláva byla připsána jemu, ukojil Mundus svoji nezřízenou touhu po ctnostné Paulině a zneuctil ženu, která jej tolik nenáviděla. . . Avšak zdar úskoku tak opojil šťastného milovníka, že sám prozradil tajemství svého hříchu; předhodil totiž cynicky své oběti z oné noci: proč by měl tolik stát o rozkoš, kterou již poznal? Odvážný, neprozřetelný Mundus! Zmýlil se, počítaje s mlčením své oběti: rozhořčení a odpor jí dodaly síly, že ohlásila svoje zneuctění. Volala o pomstu k císaři Tiberiovi, jenž hlavního viníka pouze vypověděl, jsa milostiv k lásce tak nesmyslné a odvážné; avšak chrám Isidy byl zbořen, sochy bohyně a Anúbise vrženy do Tibery a hanební osnovatelé rouhavého cizoložství zemřeli na kříži.

Vyprávět všechny příběhy, ať historické či legendární, kde – abychom užili Aristotelových výrazů – Eudemoni a Cacodemoni hráli jisté úlohy, by byla nekonečná a nevděčná práce. Protože jsme tedy nuceni vybrat si z nich jen některé, přeskočme první staletí doby křesťanské; soumrak pohanské civilizace tu ustupuje tmám ještě hustším, tmám ještě hroznějšího barbarství. Děsivý a přitom šaškovitý zjev nám vstupuje do

daconem repente irrepsisse ad eam, pauloque post egressum; illam expergefactam quasi a concubitu mariti purificasse se, et sta im in corpore ej s extitisse maculam, velut depicti draconis, nec potuisse unquam eximi; adeo ut mox publicis balneis perpetuo abstinuerit, Augustum na um mense decimo, et ab heac Apollinis filium existimatum!“ (-uet., *Dudecim Cæsares: Octavianus, XCIV.*)

¹ Flavius-Josephus, *Antiquitates Judæorum*, liber II., cap. IV.

cesty: přízrak ďábla ve středověku... Nicméně, než se dotkneme hlučících zástupů padlých a vztekle skupiny demonologů, bude zajímavé poznat, jakými umělostkami, vždy a všude opíčením po Bohu, staví Satan v obrazotvornosti národů ďábelskou askezi proti askezi božské, antikrista proti Spasiteli.

Manichejská nauka o démonovi, soupeři Boha, žalostně vštípená na dogmatický peň katolicismu,¹ měla zajisté za přímý následek vyvolání ďábelského Slova, jako protiklad Slova božského, Mesiáše pekelného oproti Mesiáši nebeskému.

V Apokalypse se obšírně mluví o dvou netvorných zvířatech, z nichž jedno je zplozeno z útrob oceánu, druhé z hlubin země; pak se tam praví o falešném proroku, jakémisi neblahém, velikém mágovi, jenž je *člověkem zvířete* a jemuž je dána hrozná moc k šalbě a zlu. On svádí lidi a podrobuje národy... Sv. Jan v kapitole XIX. popisuje konečnou porážku pekelných vyslanců takto:

§19. – A zřel jsem zvíře a krále zemské s jejich voji, spojené, aby zápasili s tím, jenž seděl na velikém bělouši, a jeho vojskem.

§20. – A zvíře bylo učiněno zajatcem a s ním i lží prorok, tvůrce divů v jeho jménu, divů, jež svedly ty, kdo na sobě nesli znamení zvířete a uctívali jeho modlu. I byli oba vrženi do jezera, v němž hoří smrdutý a sirný oheň.

§21. – A ostatní zhynuli mečem toho, jenž jel na bělouši, mečem, jenž mu vystupuje z úst, atd...²

Snad jednou, při výkladu johanitské tradice, nám bude dovoleno pozvednout trojí závoj, jenž očím nezasvěcených zakrývá tak ohromná tajemství. Vždyť k takové úloze by bylo třeba zvláštní objemné knihy. Apokalypsa, sestrojená na měrném podkladě dorické syntézy, s dvaceti a dvěma kapitolami, donekonečna kombinovanými na základě okultních numerací cyklické trojnosti, sedmera a dvanáctera, je kabalistickou knihou založenou stejně hluboce, jako Beraeschith a Siphra d'Zenioutha; v úkrytu, takto přiměřeně zrobeném, provívá Duch mocnými proudy: kolik slov, tolik tajemství.

Zde by takové výklady nebyly na místě. Stačí, když Apokalypsu označíme za prvotní kolébku pověstné báje o antikristovi.

Učený velekněz prvních století,³ sv. Řehoř Veliký, rozváděje pěkně

¹ Pravím „soupeř Boha“, nikoli však rovný Bohu, ani stejně věčný jako On.

² Porovnejte tento citát z Apokalypsy s již dříve uvedeným. V prvním textu se obvykle spatřuje pád odbojného anděla, v druhém konečný pád antikristův. Jeden z výjevů otvírá cyklus časů v hlubinách minulosti, druhý uzavírá tento cyklus v nadozírné budoucnosti.

³ Konec VI. a počátek VII. (540–604).

rčení Miláčka Páně: „*Antikrist je ten, jenž dělí Krista*“, podává vnitřní smysl symbolu: jsou – praví – dvě lásky, dva duchové, kteří dělí lidstvo do dvou větví, shrnující každou z těch větví v určité těleso; jsou to dva světy, dvě společnosti, neboli, abychom mluvili dle sv. Augustina, „*dvě města*“. Jedno z těch měst, z těch světů, těles, se bude nazývat Kristus, druhé antikristus; avšak různí je podstatná nepodobnost: hlava nebeského těla se již zjevila; je to Ježíš Kristus; jeho údy poněmáhle se tvoříce a rostouce, vytvářejí jeho církev. Tělo antikristovo je naopak vytvořeno ve všech částech;¹ avšak jeho hlava se objeví až na konci času.

Kterýsi anonymní mystik posledního století přirovnal antikrista k draku, *jenž se zrodil, ukazuje napřed ohon, pak teprve tělo, kdežto hlava se zrodila nakonec*.²

Porovnání je to velice časté, dokonale se shoduje, jak posléze uvidíme, s esoterismem báje. Avšak většina moderních theologů prohlašuje, že je spokojena jen výkladem doslovným a úplně anthropomorfním.

Má se proto věřit, že podle téze jim tak drahé se na konci času zjeví člověk z masa a kostí, obdařený neodolatelnou mocí a pekelnou zlovůli. Mnoho církevních otců tak věřilo, ba dvojsmyslnost jistých textů vedla k domněnce, že antikrist přijde dvakrát. V tomto výkladu by mu byli do cesty postaveni Eliáš a Hénoch, znovuvtělení při prvním příchodu, avšak on by zvítězil, odpraviv oba muže vlastní Boží rukou. Při druhém příchodu by se však dostavil Kristus osobně, aby jej porazil a zničil.

Není bez zajímavosti pozorovat, jak tradice o antikristovi jsou přesnou, avšak obrácenou kopií pověstí o Vykupiteli? Je to jako obraz, jehož odlesk se jeví obrácený na povrchu nečisté louže. Oznamuje se nám dvoje příští mesiáše temnot právě tak, jako dvoje příští mesiáše světlého, avšak s tím rozdílem, že následkem zákona zvratu antikrist vítězný (může-li se vůbec použít tohoto rčení, aniž by to znělo jako rouhání) přijde napřed, kdežto antikrist bolestný svou trýzní bude značit konečné vítězství Krista slavného.

Nevím, zda spisovatel knihy „*Avènement d'Élie*“ změřil vědomým okem skryté hloubky svého přirovnání, které bylo uvedeno výše. Zasloucenci vědí, že okultní smysl slova „hlava“ (v hebrejštině *raesch*) je v komparativu „účinná mocnost sjednocení“ a v superlativu pak „princip živoucí jednoty“, nebude jim zatěžko pochopit, že mystické „tělo Kristovo“ (či jeho církev) jediné může být stejnorodé podstaty a jediné může mít skutečnost archetypu, proto jeho „hlava“ (skutečná jeho pod-

¹ Právě v tom smyslu oznamuje sv. Jan, že již za Mesiášova života byl antikrist na světě přítomen: *Et nunc jam est in mundo*.

² „*L'Avènement d'Élie*“, s. I. 1734, sv. II, str. 136

stata či princip) se představuje jako existující dříve než tělo, a hlavou, tou je Ježíš Kristus. Co se týče antikrista, jeho mystické tělo, sestavy a shluknutí úplně umělého, je zobrazováno „bez hlavy“, to znamená zbaveno vlastní podstaty a základního principu. Tato hlava, vskutku, která se objeví naposledy při skončení věků, je pouhou výslednicí a výrobkem těla a tvoří celkovou syntézu, nikoliv však absolutní, sjednocenou, ne však naprostou, výslednou a nepředchází prvků v ní seskupených.

Neboť, ať ďábel či mesiáš ďáblův, ať Satan či jeho antikrist, věčný symbol neshody, rozkolu a záporu se nikdy nemůže stát základem jednoty. Je pochopitelný jen jako abstraktní *typ stavu nahodilého a přechodného*, anebo v jiném světle jako *relativní soubor zvrhlých bytostí, představovaných jako zlé co do své zlosti a nikoli jako bytosti co do své bytosti*.

Antikrist, jak nám předpovídají jistí vysoce osvícení doktoři, bude počat Beelzebuthem v lůně svatokrádežné řeholnice. Stále tedy onen protiklad Ježíše, počatého z Ducha sv. v životě panny neposkvrněného... Lžimesiáš bude mít pouze fluidické či mátožné tělo a bude mluvit všemi jazyky. Boguet k tomu přidává, že bude v ustavičné válce a bude pronásledovat spravedlivé, způsobí překvapující divy a své věrně označí na čele a na ruce znamením.

Náš přítel Ihouney v krásné esoterické básni „Sorath“ apostrofuje antikrista takto:

*Ty nepozvedneš kříž svou smělou rukou
ba činiti budeš divy znamením kříže...¹*

Podepišme oba tyto verše skutečně okultního dosahu. Básník sbírky „Les Lys noirs“ správně udeřil do skály, aby z ní vytryskl živý pramen. Tak tomu nebývá vždy u mystiků, kteří mluví o Kristu temnot, a nedovedli bychom obsáhnout všechna jejich často směšná proroctví, která si navíc často odporují. Zvědavci nechtě studují spisy *Abdeelovy*, *Rabana Maura* a *Malvendy*, jež jsou nejlepší svého druhu. Nikdy se neobjevil na scéně pozemského života nebezpečný rozkolník či smělý opravovatel filosofie, který by mýnil lid zavléci do bludu anebo do proudu příliš náhlé pravdy (a považované tudíž za předčasnou, bouřlivou, odvážnou), aby pravověrní doslovní vykladaatelé anthropomorfismu jej nebyli vyhlásili za antikrista.

Šimon Mág, Apollonius z Tyany, Marcion, Manes, Valentin, Arius, Luther, Zwingli, Calvin,² ti všichni byli poctěni tímto rozhodným názvem.

¹ *Les Lys noirs*. Carré, 1888, v 8°, str. 3.

² Heresiarchové a jejich stoupenci odpovídali tím, že papeže vyhlášovali za pravého

Vycházej z učení sv. Jana, spiritus qui solvit Christum, můžeme říci, že všechna tato mínění, snad příliš přehnaná, přece snad částečně obsahují pravdu. Čtenář uvidí, že se k nim do jisté míry přikloníme ve II. kapitole této knihy.

Ani Mohamed, osvícený civilizátor Afriky, Mojžíš Ismaelců, vyslanec nebeských výšin, slovem syn Boží, neušel této urážlivé poctě. Stejně podezření leželo i na mnohých politických osobách, jako Julianu Mudrovi (řečenému Odpadlík), Bedřichu Velikém, Robespierrovi, Napoleonovi I., ba i na Napoleonovi III. Nesčetné množství brožur bylo vydáno na potvrzení posledních dvou tézí.¹

Literáti, filosofové a učenci rovněž neušli tomuto podezření. Zvláště Voltaire, Rousseau, Diderot, d'Alembert a Holbach byli prohlašováni za antikristy a byl bych opravdu překvapen, kdyby některý klerikál nanalezl i na Darwinově čele a na čele poctivého Littré onu pověstnou značku zavržení.

V každé době bylo ctižádostivou mánií nejpravověrnějších theologů vidět vyplnění starověkých proroctví v zrcadle různých výjevů současnosti...

Zkrátka, všude hledali a také všude nalézali antikrista, a to hlavně tam, kde nebyl, koho by však bylo napadlo hledat ho tam, kde zcela patrně sídlél, totiž pod baretem inkvizitorů, pod kapucí exorcistů a pod doktorským kloboukem démonografů?...

Všechny tyto třídy byly hrozné ve vykonávání svých zvláštních úkolů, svého hnusného, strašného díla.

Úloha exorcistů se omezuje na trýznění ubohých nemocných, ne však za účelem jejich uzdravení, nýbrž spíše v matné naději, aby v návalu zuřivosti obvinili nějakého ubožáka, že jim „udělal“.

Úloha inkvizitora je hroznější, neboť spočívá v tom, že tělo, duše i duch obviněného byly soustavným stupňovaným a rozmanitým muče-

antikrista a politický katolicismus vatikánských císařů za ono zvíře z Apokalypsy. Vskutku poučná výměna vzájemných příjemností.

¹ Mám jednu velmi zajímavou, nazvanou „Millénaire“ (Francfort sur le Main, 1866, 8°). Tento pamflet je dílem jakéhosi dra Zimpla, jehož duševní schopnosti se zdají být narušeny. Na růžové obálce je vidět dvojná rytina, která představuje zvíře z Apokalypsy se sedmi hlavami, z nichž jedna je hlava Napoleona I. Vrchní rytina nám ukazuje zvíře, které kráčí zvolna od pravé strany k levé, hlavy a ohon nese dolů, a jakási mladá bohyně (snad obraz *svobody a civilizace*) sedí na jeho hřbetě. Pravá ruka bohyně třímá žezlo a leží na sedmeru hlav, kdežto levá drží pohár, z něhož vybíhají pergamentové svazky. Spodní rytina ukazuje ženu ležící na zemi, zvíře se obrátilo a vrhá se nyní prudce zleva na pravou stranu. Jakýsi muž náhle vyrostl, jakoby zrůdný tvar, s půlí těla na krku zvířeti, je to Napoleon III., velmi dobře vystižený, zuřivě svírá svou levou pěst, kdežto pravici má ozbrojenou kopím, kterým bodá do boku padlé bohyně.

ním, předstíranými medovými sliby a umělým záludným vyslýcháním přivedeny do takového stavu, kdy jejich síla podlehne a z jejich rtů konečně vyhrkne učeně vykroucené přiznání.

Avšak role démonografa je zajisté nejbarbarštější, nejúčinnější a nejhanebnější. Neboť, zda to není on, který první nezdravou nákazou, kterou prodává pod zárukou doktorské hodnosti, vlastně vytváří v nadbytku čaroděje a čarodějky, aby pak tyto oběti své činnosti udal vynalézavé ukrutnosti soudců a přivedl je k hrozně smrti, kterou označují jako vykoupení? Vždyť právě jeho zvrhlé a pedantské právní výklady (spletené z kasuistiky a páchnoucí pobloudilou teologií) činí z čaroděje zločince tak odsouzeníhodného, že bohužel pouze smrt na hranici může usmířit hněv *nebes* a vysvobodit tak hrozného viníka od plamenů věčných.

Vizme v tomto ohledu právnícké autority XVII. věku.

Nejprve Pierre de Lancre, elegantní, světácký královský rádce v bordeauxském parlamentu. Několik rádek z jeho pera nám řekne, jaký že je čarodějův zločin a jaký trest si zaslouží:

„Tančit neslušně, hodovat hnusně, pářit se ďábelsky a provozovat neřest sodomskou, bohaprázdňe se rouhat, zákeřně se mstít, honit se za všemi ohyzdnými, nečistými a surově nepřírozenými požitky, vážit si nade vše ropuch, ještěrek, zmijí a různých jedů, vše milovat smrdutého kozla, celovat jej zálibně a pářit se s ním hnusně a necudně, zda to nejsou jisté známky bezmezní lehkomyšlnosti, zavřeniíhodné nestálosti, již není možno odpykat jinak než v ohni, jaký *spravedlnost* božská vložila v peklo?“¹

Tážme se Bogueta, toho velkosoudce ze Saint-Claude v Bourgogne-ském hrabství, který dal upálit jistou ženu, protože z jejího růžence vypadl křížek, což prý byla jistá známka jejího svazku s démonem. Co nám řekne, tážeme-li se, má-li se dát milost kajícím se čarodějům. – „Co mne se týče, jsem toho názoru, že při nejmenším podezření je nutno vydat je na smrt, byť tu byl i jen důvod, jenž jsem častěji uvedl, totiž, že svůj život nikdy nezmění.“²

Michaelis, nemluvě ani o Remigiovi, lorrainském soudci, který byl tím divočejší, čím větší měl strach z těch, které odsoudil. On sám se chlubil tím, že v jednom měsíci dal odsoudit více než osm set žen ob-

¹ „*Inconstance des Démones*“ (Paříž, Buon, 1612, 4°kon.) Tedy Lancre nepřipouští ve své předmluvě ani to, že hranice byla pokáním a trestem dostatečným. Proč tedy upalovali? Jakým právem na sebe brát roli *prozřetelnosti*, předbíhat hodinu jí určenou? Avšak jinde si tento úředník odporuje: řadí se k obecnému mínění o vykupující moci hranice. On tedy také hoří duševní něžností.

² „*Discours des Sorciers*“ Lyon, 1610, 8°, str. 405.

viněných z čarodějnictví, muže ani nepočítá. Odstavce o obsednutích jsou neméně hrůzyplné, lépe se u nich nepozastavovat. Zdá se nám být vhodné omezit své řádky na načrtnutí jedné ze scén hysterické demopatie.¹

Bylo by litím oleje do ohně, kdybychom chtěli vyprávět vše, na to by bylo potřeba tlusté knihy, taková spousta jich je a vždy jsou obdobné po celý středověk a zvláště v XVII. století, kdy bezprostřední výslednicí byla pověstná řada hranic, rozžehnutá ráz na ráz na nejrůznějších místech Evropy a hlavně Francie.

Čtvrtá kapitola této knihy nám podá některé jiné příběhy tohoto druhu pekelných tragikomedii, spojených skoro vždy s hrdelními procesy pro obžalubu z čarodějnictví. Případy, jak jsme řekli, se všechny zdají být jeden jako druhý...

Do jaké až míry mohly svobodná vůle jednatelů a výmysly zaujatých organizátorů (jednajících ze zisku nebo pro slávu) vědomě spolu působit na teatrálně zbudovanou kostru již předem vytyčeného děje? – To ponechávám osvětlit jiným.

Jestliže jsem si mezi tolika příběhy vyvolil onen snad příliš banální s loudunskými voršilkami,² je to z toho důvodu, že se mi žádný nezdá být tak úplný, neboť tento případ je spojen s formálním obviněním z čarodějnictví, s vyšetřováním a trestem.

Vidíme v něm sloučeny panující pověrečnosti, státní zájmy a osobní nenávisť, aby společně zahubily muže, jenž sám zůstává hádankou, muže, jehož se zbavit jim velel dojista velmi mnohý důvod.

Farář od sv. Petra v Louduně, jeden z nejlehčích světáků, theolog jinak učený a výmluvný, jenž se stal populární spíše svým pověstným štěstím než ohlasem svých slov. Urban Grandier, jak se zdá, se bez odporu a se zálibou zabýval ne-li magií, tak aspoň zvláštním druhem theologického bádání a vědy, o věcech, v nichž církev odjakživa nerada viděla své věrné mudrovat.

Je dobré připomenout, že mezi různými papíry, které byly Grandierovi zabaveny, nehledě k domnělé „ďábelské smlouvě“,³ zajisté podvr-

¹ Chceme-li mluvit jako dr. Calmeil.

² Řadím celou tuto aféru do článku Obsednutí a následkem toho i do první kapitoly s názvem Ďábel. Naproti tomu stejně složité a podobné procesy Gauffridyho, Picarda a Giparda kladu do čtvrté kapitoly: Spravedlnost lidská. Odkud pramení tato zřejmá nesrovnalost? To je jednoduché, pro mne jsou tito tři muži čaroději nízkého druhu, ale pevně věřím v Grandierovu nevinu.

³ Co se zdá být obluďné, není ani tak skutečnost jakési Grandierovy smlouvy s ďáblem, neboť uvidíme, že čarodějové měli zpravidla ve zvyku takové úmluvy psát. Hnusným činem je tu předložení soudcům a použití v procesu jakožto naprosto *přesvědčující* věci jakéhosi opisu podepsaného a označeného knížaty *temnot*. Listina

žené jeho nepřáteli, byl též spálen rukopis o *kněžském celibátě*, odvážné dílo, pokud skutečně existovalo (Luzarche je vydal v r. 1866 dle kopie ze sbírky Jametovy, jejíž autentičnost je však velmi pochybná).

Byly též nalezeny i dvě básně, nejmírněji řečeno dvojsmyslné, jejichž nejasnosti byly posouzeny jako *nečisté* a *nečudné*. Na druhé straně byly objeveny o několik let dříve různé potupné,¹ více než urážlivé spisy o povaze kardinála Richelieu.

Je dobře známo, že všemocný ministr, jsa ostré a mstivé povahy, těžce nesl, objevilo-li se něco skvělého mimo svazek světla, jež seskupil kolem sebe samého. Jeho povaha i politika nebyly nakloněny k odpouštění a zapomenutí urážek či posměchu, jež jistá jemu protivná strana na něj v hojnosti veřejně vrhala. Proto nařídil své policii přísné vyhledávání původce kolujících pamfletů, leč všechno pátrání bylo marné, takže jeho msta byla ukojena výnosem parlamentu, který se nestyděl odsoudit na šibenici tiskaře, když spisovatele nemohl nalézt. Bídna pomsta! Je pravda, že v Loudunu hlas veřejného mínění či spíše pověst v celé jedné části města označovala za původce Urbana Grandiera, a vzhledem k tomu čekal Richelieu pouze na jakousi záminku, aby ho mohl dát utratit...

Příležitost na sebe nedala dlouho čekat, naskytla se neočekávaně r. 1633, a to skvostná!

Đábel se totiž tehdy usadil v klášteře voršilek v Loudunu. Klášter, který měl již dávno špatnou pověst, poskytoval tehdy divadlo právě tak skandální jako neobyčejné. Většina jeptišek, čítaje v to i představenou Johanu de Belciel, se svíjela v křečích obsednuta *zloduchem*. Překvapující výjevy, jež obyčejně charakterizují stav posedlosti, vypukly v celé okultní podivnosti.

Víme, že *rituály* rozlišují čtvero rozhodných značek, podle nichž je možno poznat, že obsednutí je skutečné a nikoli jen předstírané. 1. porozumění a mluvení cizími jazyky; 2. zjevování věcí budoucích či v daleké budoucnosti se přihodivších; 3. projevování sil nad přirozenost lidskou; 4. pozvednutí do výše a udržení se v ní beze vší podpory. Všechny tyto výjevy se skutečně naskytly, pomíseny ovšem s kejklřstvím u jistého počtu jeptišek.

Ani jediný příznak při zkoumání nechyběl. Dle doslovných výměrů podaných theologií a pod zárukou kritérií, jenž podávají *rituály*, nebylo

je psána neuvěřitelnými výrazy s touto poznámkou v rohu: „La minute est en enfer (Extractum ex inferis)“. V „Bibliothèque national“ je chován také dopis ďábla Asmodea exorcistům! A rozsudek smrti byl vynesen na základě těchto zázračných listin!

¹ Jeden z nich, který dělal největší rozruch, byl nadepsán „La cordonnière de Loudun“ (Loudunská ševcová).

možno popírat posednutí. Křečovitě pohyby, skřeky, pohyby a necudné řeči, rozpoutaná, bezuzdná erotická zuřivost. Nebylo jediné nestoudnosti, která by byla cizí těmto jevům. Bylo to skutečné pandemonium, kde všechny cynismy měly plnou volnost, jdouce vesměs na účet *zloducha*... Vymítání bylo zkoušeno každodenně, leč nadarmo.

Divy se ostatně občas tak stupňovaly a byly tak děsivě překvapující a přitom opravdové, že jimi byl obrácen na víru i proslavený nevěrec, rada bretagneského parlamentu, který původně přijel zdaleka, aby si ztropil posměch z exorcismů. Jeptišky jej oslovovaly jeho jménem Keriolet, zarazily jej hned při vstoupení takovými sděleními a podrobnostmi, že zůstal omráčen stát na prahu. Nato, vniknouce do jeho nejskrytějších myšlenek, zjevily mu některé z jeho minulých skutků, o kterých byl pevně přesvědčen, že jsou navždy a do poslední stopy uzavřeny v hloubi jeho nitra. Starý nevěrec přišel v úmyslu pořádně se zasmát, místo toho byl však dohnán k slzám. Loudun byl na jeho cestě do Damašku, vypovídal se a slíbil, že se polepší. Slovem, ďábel jej obrátil k Bohu tak důkladně, že po dlouhé kajícínosti tento šlechtic, který se dříve chlubil, že v nic nevěří, setrval až do konce svého života v nejpožehnanějším asketismu.

Incidit in Scylam, qui vult vitare Charybdim.

Avšak posedlé, v de Kerioletově minulosti tak jasnovidné, trvaly na tom, že farář od sv. Petra je mágem a je vinen tím, že je očaroval. V té době sídlil v Loudunu Laubardemont, slepě oddaný Richelieuův sluha, aby bděl nad pracemi směřujícími k rozboření tamního hradu, který byl až příliš vhodný k tomu, aby sloužil protestantům za útulek v době bouří... Postal se, aby byl Richelieu zpraven o všech těch podivných výjevech, ba odjel do Paříže, aby osobně kardinála pohnul k činu. Brzy nato se vrátil s důvěrným posláním a s důraznou plnou mocí k zatčení a souzení Urbana Grandiera. Proces pomalu pokračoval. Laubardemont si zajistil přispění několika okolních soudců, pečlivě vybraných, aby jej podporovali v jeho úkolu. Rozsudek, který bude vyřčen, byl určen předem, svrchovaně a bez odvolání.

Nešťastný farář byl ztracen předem a nadobro. Již dříve prohlásil, se svou obvyklou upřímností, že souhlasí s těmi, kteří všemi silami bránili zboření hradu. Ačkoliv byl již dlouho v podezření, že udržuje styky s politickými vůdci hugenotů, odvolal se, v době závažných rozepří se svým biskupem, přímo ke králově spravedlnosti, tak, jako by kardinál nebyl ministrem, vlastně vším ve státě. A Richelieu byl tím více dotčen, protože král, snad potěšen nad tím, že se někdo utíká o právo také k němu, nařídil oně žádosti vyhovět.

A skoro v tentýž čas kardinál de Sourdis, bordeauxský arcibiskup vyslechnuv a ospravedlniv Grandiera, podal v jeho prospěch dekret na-

prostého zadostiučnění a rehabilitace. Svatopetrský farář, trochu marlivý a v povaze okázalý, si nedovedl odepřít veřejné pokoření nepřátel. Zvítěziv současně proti autoritě civilní i kněžské, dovolil si uspořádat slavnostní vjezd do Loudunu, při němž se objevil jako starověký triumfátor s vavřínovou ratolestí v ruce.

To však nebylo vše, zdá se, jako by ubožák Grandier úmyslně hromadil neprozřetelnost na neprozřetelnost. Jsa vyhlášeným řečníkem a oblíbeným zpovědníkem dam,¹ poštval na sebe voršilky tím, že rozhodně a vysokomyslně odmítl řízení kláštera, které mu nabízely.

Jak již bylo řečeno, byl to podivný klášter, mravy a způsob života v něm nebyly právě svaté. Voršilky si vzaly svou touhu po hrdém faráři tak do hlavy, že si ho nakonec vyvolaly v astrálním zření a vídaly jej. Dle výroků sester to byl hrozný mág, zjevoval se v noci při zavřených dveřích i oknech a většina z nich se beze studu obviňovala, že již nemá nic, co by mu mohla odepřít. Tak vedla halucinace spojená se záští k obvinění Grandiera z čarodějnictví, v XVII. století tak hroznému obvinění.

Jaká bezvýchodná situace! Jedině Laubardemont mohl zachránit faráře od sv. Petra. Avšak tento úředník, potměšilý a lstivý povahy, nebyl mužem, který by si nechal ujít takovou kořist!

Marně se Grandier, neoznačiv výsledk za nezákonný, odvolal k parlamentu. Marně se poctiví a odvážní občané obraceli s protesty přímo na Ludvíka XIII. Marně byl fanatismus voršilek veřejně prohlašován za nepřičetný, marně bylo poukazováno na skandály exorcismů a stranic-kost vyšetřujících úředníků: Laubardemont umlčel Grandierovu stranu a zarazil celé město vyhlášením řady takových nařízení, že nebylo vidět podobné.

Mezitím byl obviněný ve svém žaláři vydán posledním trýzněním: neměl žádné lůžko. V psaní jeho matce čteme, jak žádá o lůžko, neboť „*neodpočine-li si tělo, i duch podlehne*“; prosí také, aby mu poslali mimo jiné i Bibli a spisy sv. Tomáše „*pro útěchu*“.

Teprve 14. dubna 1634 byl Grandier postaven tváří v tvář jeptiškám, které jej po tolik měsíců kruté obviňují: zatím však byly posedlé ustavičnými exorcismy, někdy veřejnými, jindy tajnými, společnými i jednotlivými, byly pečlivě přivedeny na vrchol své nemoci a neustálým opakováním týchž vybájených obvinění a pobožnůstkářských zatravování byla zatvrzena jejich chmurná umíněnost.

¹ Urban Grandier měl milenkou, kterou byl vřele milován. Právě pro tuto dívku, zvanou Magdalena de Brou, napsal své pojednání proti kněžskému celibátu. Když Magdalenu vyslyšali, nešetřili slibů ani hrozeb, aby z ní vynutili nějaké doznání. Hrdinná dívka ve své lásce čerpala náležitou sílu, aby vítězně vyšla ze všech nástrah. Raději by se nechala rozčtvrtit, než aby vypověděla jediné škodlivé slovo proti faráři od sv. Petra. Bylo nutno se vzdát všeho úsilí dozvědět se od ní toho nejmenšího.

Exorcisté Barré a Mignon byli dlouhý čas hlavními řidiči těchto denních skandálů; po nich se ujali řízení kapucíni Lactance a Tranquille.

Předložili faráři různé smlouvy a kouzla, složená ze sražené krve, kusů nehtů, popele a jiných neznámých hmot. Konečně, k dovršení ironie jej přiměli k tomu, že vzal stolu a kropáč a sám se pokusil vymítat ďábla z posedlých. Johanna de Belciel a druhé použily té příležitosti k tomu, aby na něho nakydaly nejsprostší urážky – a když je chtěl vyslýchat řecky, aby uvedl ďábla do rozpaků, odpověděl *zloduch* ústy představené kláštera: „*Ach, jak jsi chytrý! vždyť dobře víš, že je jednou z podmínek naší smlouvy neodpovídat řecky.* Všechna ta tak zvaná zjevení z onoho světa byla považována za slova evangelií, přes nejpodivnější přestávky v lucidním stavu jeptišek, neboť bylo přijato, že „ďábel nemůže vzdorovat autoritě církve“.

Směšnou podrobností, jakýmsi vaudevillem v tomto chmurném dramatu, je toto: Laubardemont prohlašoval, že slepě věří na slovo exorcistů o pravdomluvnosti ďáblů přinucených obřady k mluvení. Nuže tu se přihodilo, že jeden z ďáblů ústy jeptišky náležitě exorcisované prohlásil, že pan de Laubardemont nosí parohy. – Tento nic netuše a nemaje ostatně ve zvyku číst zápisy výslechů, podepsal příslušný protokol a připsal vlastní rukou: „Vše potvrzuji jako pravdivé.“! Tato komická listina, zcela autentická, kde úředník potvrzuje svoji manželskou bezectnost, byla připojena k aktům vyšetřování. (Viz rukop. č. 7618. Fonds français.)

Zakončíme však již tyto podrobnosti. Stačí doložit, že exorcisté sklidili takový posměch, že Laubardemont byl nucen slavně vyhlásit nařízení ještě neuvěřitelnější než všechny předchozí: vyhrožuje nejpršnějšími tresty¹ každému, kdo by se odvážil hanět nebo uvádět v posměch jeptišky i nábožné otce... Bylo tedy užito všech prostředků, aby si ti i ony mohli dále spokojeně vést hanebně či směšně.

Avšak přihodilo se, co nikdo nepředvídal: do srdcí svědků se vloudily lítost a pokání: představená voršilek a dvě jiné jeptišky se vrhly ve chvíli, kdy v nich zavládl zdravý rozum, k nohám obžalovaného a pak i komisařů prohlašující, že byly nuceny lhát, a dosvědčující hlavně Grandierovu nevinu!

Avšak byly přinuceny mlčet a jejich výpovědi byly prohlášeny za nový úskok ďábla, jenž chtěl vysvobodit magika od hranice, která na něho již čekala.

Ubohý kněz vyslechl rozsudek smrti a byl také zaživa upálen v den rozsudku. (18. srpna 1634).

¹ ... „10000 livrů pokuty a podruhé dvojnásobný obnos i tělesný trest, kdyby to bylo vhodné...“ (text provolání).

Nebyl ušetřen ani ponížení, ani urážek, ani ďábelsky vybraných postupných mučení řádných i mimořádných, aby z něho vynutili přiznání. Vše bylo marné: zemřel vznešený ve své mírnosti a oddanosti osudu, avšak nezdolán.

Tvrdí se, že na hranici mu dal Lactance políbit kovový kříž rozžhavený v ohni; neočekávaná bolest rozpálení vedla podle úmyslů katů k mimovolnému oddálení hlavy dozadu, a tak lid, ochotný mít jej za nevinného, nemohl pochybovat, že zemřel bez pokání, když tak prudce odtáhl rty, jako by odmítal kříž...

A ještě hanebnější zradě byl vystaven po této hanebné léčce. Bylo mu totiž slíbeno, že hned při podpálení hranice bude uškrcen; avšak exorcisté nadělali na provaz tolik uzlů, že přes katovo úsilí¹ se Grandier zažíva zřítíl do středu ohniště. Ještě z plamenů bylo slyšet jeho hlas: „Bože můj... Bože! Odpusť mým nepřátelům!“

A právě v tom okamžiku začalo nad hlavou mučedníka kroužit hejno holubů. Halapartníci marně plýtvali silami odhánějící je; teprve když Grandier zemřel, hejno rychlým letem zmizelo v oblacích. Snadno pochopíme, jak ubožákovi hanobitelé dovedli těžít z této příhody, prohlašující holuby za hejno démonů, kteří přišli pro magikovu duši. Jiní však byli naopak přesvědčeni, že nenašli-li se lidé, aspoň holubi přišli dosvědčit úplnou nevinu oběti.

Je neuvěřitelné, kolik vyšlo brožur pro i proti Grandierovi: tento boj názorů dlouho zaměstnával mysl lidu. Podávám zde několik slok, jež tvoří doslov znamenité knihy vydané v Holandsku jakýmsi p. Aubinem (Saint-Aubin dle jiných) a jež se těšily ve Francii v té době překvapující pověsti. Kniha se jmenuje „Histoire des Diables de Loudun“ (Amsterdam 1693 in 12).² Tyto verše, plynulosti a čistoty tehdy nebývalé, se zdají jako by byly psány teprve včera:

Peklo projeвило, že hrozným spiknutím
smlouvu jsem s ním učinil na svádění žen.
Na tento poslední přečin nikdo si nestěžuje:
a v nespravedlivém rozsudku, jenž smrti mne vydává
démon, který mne obviňuje, sám je původcem a spoluvíníkem
a sám je svědkem ve zločinu, jež udává.

¹ Kat byl nucen v poslední chvíli couvnout, protože p. Lactance, aniž vyčkával rozkazu, sám podpálil oheň. Plamen pak stoupal tak rychle, že katovi nezbyl čas k zakročení.

² Úspěch této knihy, vyšlé, jak vidíme, z pera protestantského, rozrušil přívržence obsednutí a vymítání. Jeden z nich odpověděl obranou obdivuhodně neapnou pod titulem: *Examen critique de l'Histoire des Diables de Loudun* par l'abbé de la Meynardaie (Liège 1749).